

Второ заседание

Петък, 15 декември 1989 г.

(Открито в 9 ч.)

Председател Станко Тодоров: Уважаеми народни представители, в залата има необходимия брой народни представители. Можем да започнем работа.

Откривам второто заседание на дванадесетата сесия на Народното събрание.

Преди да пристъпим към обсъждане на въпросите, искам да припомня, че днес се навършват 40 години от трагичната гибел на видния деец на Българската комунистическа партия, изтъкнатия забележителен строител на нова България Трайчо Костов. Той стана жертва на най-жестоките репресии, основани на груби извращения на законността и изфабрикувани обвинения през периода на култа към личността.

След Априлския и Септемврийския пленум на Централния комитет на партията от 1956 г. Трайчо Костов не беше напълно реабилитиран. Срещу него останаха политически обвинения за груби грешки от националистически характер, за антисъветски настроения и неприязнено отношение към Георги Димитров. Те бяха отхвърлени изцяло на Пленума на Централния комитет на партията на 13 декември т. г. С тази пълна реабилитация политическата чест на Трайчо Костов беше върната на партията и народа.

Със своето голямо дело, вярна и предана служба на народа и партията преди и след 9 септември 1944 г., той заема достойно място на забележителен политически деец и мъченик на отечеството.

В пантеона на народната памет неговото име се съхранява между най-светлите имена на новата ни история!

Предлагам с минутно мълчание да почетем неговата памет. *(Всички стават да почетат паметта на Трайчо Костов)*

Другари, искам да ви прочета становището, което предлагам да остане като официален документ в работата и материалите на днешната сесия:

„Народното събрание одобрява внесените от парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз предложения за отменяне на ал. 2 и 3 на чл. 1 от Конституцията на Народна република България и ги оценява като важна крачка по пътя, на утвърждаването на политическия плурализъм и изграждането на демократична правова държава.

В съответствие с § 2 на чл. 142 от Конституцията, който постановява минимален срок от един месец за обсъждане на законопроект за нейното изменение, Народното събрание решава да приеме окончателно тези изменения на следващата си сесия, която ще се състои през м. януари 1990 г.“

Моля народните представители, които са съгласни с това предложение, да гласуват.

Славчо Трънски: Да се каже, че народните представители са напълно убедени, че трябва да се отменят.

Благовест Сендов: Не може ли да се каже, че това е резолюция на Народното събрание?

Ангел Димитров: Резолюция на Народното събрание, да.

Председател Станко Тодоров: Моля народните представители, които са съгласни, да гласуват.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Единодушно се приема тази резолюция на Народното събрание.

Другари, преминаваме към обсъждане на следващата точка от дневния ред:

Предложение за избор на парламентарна комисия за разглеждане и решаване на някои неотложни въпроси, свързани с допуснати деформации и нарушения на законността в държавния, обществен и стопанския живот.

Ще ви прочета проекта за състава на комисията:

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

за създаване на парламентарна комисия за разглеждане и решаване на някои неотложни въпроси, свързани с допуснати деформации и нарушения на законността в държавния, обществен и стопанския живот

1) Андрей Луканов — председател.

Ч л е н о в е :

- 2) Виктор Вълков,
- 3) Васил Мръчков,
- 4) Живко Живков,
- 5) Коста Андреев,

- 6) Кирил Зарев — работник от завод „Електроника“,
- 7) Кирил Игнатов,
- 8) Любен Кулишев,
- 9) Магдалена Стоянова,
- 10) Мирчо Асенов,
- 11) Продан Стоянов,
- 12) Светлин Русев,
- 13) Сийка Нейкова,
- 14) Михаил Геновски,
- 15) Трифон Балкански.

Председател на Народното събрание
на Народна република България:
Ст. Тодоров“

Това е предложението за състава на комисията.

Искам да ви съобщя, че се има предвид комисията да привлече активни дейци и от ветераните на партията, и от неформалните сдружения и организации, които имат претенции, при обсъждането на тези въпроси. Но комисията е съставена само от членове на парламента, а тя може и ще привлече такива дейци в помощ при обсъждането на тези въпроси.

Има ли желаещи да вземат думата? — Другарят Андрей Луканов.

Андрей Луканов: Другари, искам да информирам във връзка с това, че се има предвид партийно-държавната комисия, която беше създадена за тази цел, да прекрати съществуването си.

Председател Станко Тодоров: Има ли други предложения във връзка със състава на комисията?

Думата има Огнян Дойнов.

Огнян Дойнов: Другари народни представители! Аз имах желанието вчера да се изкажа по точка 10, тъй като аз, както знаете, на основата на решението на комисията, която беше създадена в Централния комитет на партията, бях обявен за един от тримата главни виновници за лошото състояние на икономиката.

Тъй като категорично възразявам против това, бях си подготвил изказване, което бих могъл да прочета, а ако счете председателят на Народното събрание за по-целесъобразно, да депозирам в Народното събрание.

Председател Станко Тодоров: Най-добре е да се депозира, разбира се.

Огнян Дойнов: Тъй като нямам възможност да отговоря на всички критични бележки, отправени към мен, единствено само с едно изказване, накратко, представям и депозирам изказването си, което е на разположение на всички народни представители, на обществеността.

Предоставям също така и документация за разрешителните за СТК — Стан — кой ги е подписвал, кой ги е предлагал. Представям за Кремиковци договорите, които бяха подписани и които го извеждаха, но бяха анулирани по нареждане на Министерския съвет.

И в изказването си посочвам според мен кои са главните виновници за състоянието на икономиката освен Тодор Живков.

(Предава документите на др. Станко Тодоров)

Във връзка с това възразявам против предлагането на др. Андрей Луканов за председател на комисията, тъй като смятам, че голяма част от обвиненията, които имам, се отнасят за него.

Председател Станко Тодоров: Други бележки по направеното предложение за състава на комисията? — Славчо Трънски.

Славчо Трънски: Другарки и другари народни представители! Аз нямам възражения против комисията, така както беше представена, да гласуваме за нея. Но аз вземам думата по повод на две неща.

Тази сутрин по радиото се предаде съобщение, че днес предстои да се събере някакъв митинг около Националния исторически музей, или бившата Съдебна палата, за решаването съдбата на Съдебната палата, превърната в музей.

Получих едно писмо от граждани тази сутрин, няма да го чета, ще ви спестя времето, но моля комисията, моля и Народното събрание да не бърза и да не вземаме прибързани решения за сгради, които са строени с едно предназначение, а след това преустройвани, харчени пари... Ето за Съдебната палата се говори, че са дадени над 10 млн. лв. за нейното преустройство. Представете си сега, че всичко това, което е направено в палатата и пригодно за исторически музей, се демонтира и се приспособява на нова сметка към нуждите на Съдебната палата!

Нека да подходяме разумно към тези неща, а не прибързано!

Аз смятам, че прибързано беше решението на Политбюро. Пък и не знам защо Политбюро се занимава с тези неща — предаването на резиденциите за ползуване за едни или други нужди. Нима нямаме търпение спокойно и разум-

но да преценим състоянието на тези резиденции и тяхното най-целесъобразно предназначение занаяпред.

За резиденцията в Сандански, за която ставаше дума, са хвърлени 40 млн. лв. И сега да я дадем за какво да е няма да е оправдано и всеки ще осъди Народното събрание, че то не цени държавната пара.

Аз си спомням сградата на военното министерство, която е до Народния дворец на културата, която, като я построихме, струваше 1,2 млн. лв. Но превърната за нуждите на културата, те хвърлиха няколко милиона лева, за да я преустроят. А Министерството на народната отбрана похарчи, за да построи друга сграда, около 15—20 млн. лв. Може да не съм точен в сумата, но не бяха по-малко от 10 млн. лева.

Защо правим тези глупости? В края на краищата няма ли да ни хване някой за ушите и да каже: стига сте разпъвали народната пара.

Заради това аз моля комисията да се отнесе много сериозно към тези неща и ако един път сме направили някое нарушение, да не го повтаряме. Това е моята молба.

Председател Станко Тодоров: Други бележки? Имате думата др. Елена Златева.

Елена Златева: Другарки и другари народни представители! Вземам думата, за да подкрепя проекта за предложената комисия за разглеждане на деформациите и допуснатите слабости в работата на партийните и на държавните органи. Такива слабости безспорно бяха доказани от пленума на Централния комитет, те съществуват, те трябва да бъдат изяснени.

Работя в леката промишленост от 1964 г., в продължение на 23 години. Целият ми трудов стаж е в тази промишленост. Считаю, че имам право да поставя един въпрос, който следва да бъде разгледан от комисията. Защо системно всички програми, свързани с повишаване жизненото равнище на населението, не са намирали реализация в приетите конкретни годишни и дългосрочни планове, поради което се е създадала тази огромна диспропорция стоки — пари. Конкретно искам да спомена някои документи.

Става дума за приетите решения и програма на Декемврийския пленум 1972 г. Защо споменавам този пленум? Затова, защото след прочитането на документите става ясно, че още тогава нашето министерство и всички последващи ръководства са поставяли въпроса и за състоянието на леката промишленост, а съответните други ръководства — и за състоянието на селското стопанство.

Това е един период от 18 години. Ние не можем да не се върнем към рационалните норми за потребление, приети

през 1972 г., които не сме осигурили в целия този продължителен 18-годишен период.

Искам да кажа защо поставям този въпрос. Заради огромното социално напрежение, което също съществува в нашите трудови колективи, от това, че на пазара няма стоки, те работят на трисменен режим при изключителна интензивност и търпят достойно, както виждате, те не стачкуват, те търпят достойно обидата за това, че техните професии, техният труд не се е издължил достойно пред обществото. Това е социално напрежение, което ние не можем да отбегнем.

Разбира се, тук не искам да омаловажа всички пуопуски, които ние сигурно сме допуснали и в нашата работа през периода, през който съм работила и аз в тази промишленост. И трудовите колективи, и ние, ръководствата, сме готови да поемем цялата вина, която може да бъде отправена към нас.

В тази връзка предлагам комисията да разгледа приетите програми за повишаване на жизненото равнище и да получим информация тук, пред Народното събрание, защо и как те не са реализирани.

Бих искала да поставя тук и един конкретен въпрос. Това е въпросът за некоеперирането на българското машиностроене с машиностроителите от страните — членки на СИВ, по производството и осигуряването на текстилни машини, машини за хранително-вкусовата промишленост и машини за селското стопанство. Когато една икономика прави реструктуриране, когато тя спира определени производства, тя задължително приема програми кой ще поеме тези производства и ще гарантира успешното развитие на страната. Ако ние сме разчитали на друго участие в международното разделение на труда, което да ни донесе достатъчна възможност за обновяване на тези промишлености, трябва да се каже тук, в Народното събрание, в комисията, какви са били тези възможности, защо не са използвани. Разбира се, трябва да се отчетат и обективните затруднения, настъпили от някои изменения в международната обстановка и не дали възможност да се реализират всички проекти.

Третият въпрос, който искам да поставя, е за ролята на човешкия фактор в трудовия процес, която беше предопределена в командно-административната система. Икономическият модел в този период доведе до омаловажаване на човешкия фактор в цялостния трудов процес, до незачитане квалификацията на редица професии, неперсонализиране на отговорността в стопанската дейност. Става дума за явления, като напр. непривлекателните и непрестижни професии. За такива бяха обявени всички професии, свързани с осигуряването на нормална хуманна среда за съществуването на самия човек. Това бяха професиите тъкачка, шивачка, предач-

ка, готвач, хлебар и др., което оказва отрицателно влияние върху професионалното ориентиране на младите хора. Тези явления създадоха социално напрежение не само в обществото, но и в неговата основна клетка — семейството, неуважението на децата към професиите се превръщаше в неуважение към труда на техните собствени родители. Родителите се срамуваха да казват пред децата си, че са готвачи, че са чистачи.

Предлагам с документите да се създадат условия за формиране на ново отношение към труда и уважение към всеки обществено необходим и полезен труд и да бъде отразено в предложенията на комисията.

И последният въпрос. По време на командно-административното управление от страна на нашето правителство бяха раздадени стотици милиони щатски долари кредити. Това е факт, който се знае. Теоретично със задължениостта на тези страни към Народна република България следва да бъде намалена общата ни задължениост и вероятно в отчетите това се прави. Практически обаче много от страните-длъжници не са в състояние да погасяват своите дългове, при което е наложително тяхното отсрочване или частично опрощаване. Вероятно ще се налага и за в бъдеще такива решения да се вземат.

Затова какво конкретно предлагам: държавните кредити, предоставени на други страни над определен размер, който ще предложи правителството, да се утвърждават в Народното събрание. Вярвам в комисията, която създаваме, и затова направих това изказване.

Благодаря.

Председател Станко Тодоров: Има ли други желаещи да вземат отношение? Аз моля народните представители да говорят по този проблем, който обсъждаме, тъй като има много други проблеми, но ние по всеки пункт от дневния ред разискваме.

По този въпрос желае ли някой още да вземе думата? — Няма повече желаещи.

Искам да съобщя, другарки и другари, че се има предвид тази комисия да разгледа и въпроса за реабилитацията на Никола Петков, Димитър Гичев и всички дейци на БЗНС, осъдени и репресирани след 1947 г. за техните политически убеждения и дейност, и да внесе налагащите се решения по този въпрос в парламента.

Който е съгласен за председател на тази комисия да бъде избран др. Андрей Луканов, моля да гласува.

Има ли против? — Един. Въздържали се? — Един.

Решението се приема с един против и един въздържал се. За другите членове предлагам да гласуваме общо.

Който е съгласен с предложения състав на комисията, моля да гласува.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Янко Марков: Другарю Тодоров, не съм чул кои са членовете в състава на комисията.

Председател Станко Тодоров: Ще Ви ги дадем след това, другарю Марков.

Моля, др. Желязко Колев.

Желязко Колев: Другарки и другари, преди малко решихме, че приемаме не обръщение-декларация, а резолюция. Народното събрание няма право да приема резолюция съгласно Конституцията. То приема следните актове — закони, решения, декларации и обръщения. Резолюции ние не приемаме, затова моля да отпадне решението за резолюция и да го приемем така, както се предлага.

Председател Станко Тодоров: Решение на комисията или декларация желаете да бъде, така ли?

Желязко Колев: Въпросът е за решение.

Председател Станко Тодоров: Има думата акад. Благовест Сендов.

Благовест Сендов: Смятам, че въпросът е много важен и трябва да повишим категорията на това решение и да го направим декларация.

Председател Станко Тодоров: Добре, аз предлагам да се приеме предложението на Сендов — да бъде декларация. Който е съгласен, моля да гласува.

Има ли против? — Двама.

Въздържали се? — Няма.

Приема се да бъде декларация.

Михаил Геновски: Декларацията няма юридическа стойност, а решението има.

Председател Станко Тодоров: Между един професор и един академик става спор, но понеже професорът е юрист, той има повече право. Между впрочем и декларацията, и решението, ако се преведе на чужд език, има едно и също значение.

Добре. Някои настояват да бъде решение.

Копто са за решение, да гласуват. Малцинство, прие се декларация.

Преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Предложение за избор на парламентарна комисия за проучване на въпросите, свързани с изграждането на Хидроенергийния комплекс „Рила“ и Хидротехническия комплекс „Места“.

Ще ви прочета предложението за състава на комисията:

Председател — проф. Иван Попов;

Членове:

Борис Карамфилов, Минчо Панков, Георги Димитров Георгиев, Николай Хайтов, Стоян Кошулев, Стефан Стайнов, Стефан Нинов, Йордан Цанев, Емилия Костова, Мако Даков, Марийка Стамболийска, Ангел Бобоков, Васил Рабухчиев, Иван Пръмов, Кръстю Тричков, Христина Пенелджийска, Елена Лагадинова, Никола Тончев, Райна Апостолова.

Както виждате, доста голям състав на комисията се предлага, за да бъдат включени всички заинтересувани от разглеждането на този въпрос.

Желае ли някой да вземе отношение по състава на комисията?

Думата има народният представител Атанас Атанасов.

Атанас Атанасов: Уважаеми другарки и другари народни представители! При разглеждане създаването на комисия за оценка в екологично отношение при изграждането на обектите „Рила“ и „Места“ разрешете ми да поставя един въпрос. С Разпореждане № 26 от 11 септември 1986 г. и № 57 от 28 декември 1987 г. на Министерския съвет на площадката на Нефтохимическия комбинат в гр. Плевен е предвидено да се построи комплекс за деан-поликарбонати. Сключен е договор с западногерманска фирма „Залегитер“ и едната инсталация се проектира. Вече сме пред строителство. Една от изходните суровини е хлор, а в процеса се получава междинният продукт фосген — бойно отровно вещество, което участва в синтеза на поликарбонатите. Обществеността в Плевен и микрорайонът, а също и общинското и държавното ръководство поставят въпроса тези инсталации да не се строят.

Като имам предвид и другия момент, поставен от пленума на Централния комитет на партията — да се даде приоритет на селското стопанство, на хранителната и вкусовата промишленост, на леката промишленост и стоките за народно потребление, моля нашето правителство още веднъж

да прецени строителството на този комплекс, докато все още сме в началото. Площадката е отчуждена, за поликарбонатите се проектира и от 1 януари можем да започнем вертикалната планировка. За другия обект сега се водят преговори със западни фирми и с една японска. Истината е, че тази продукция е високоефективна. Сега се търси на световния пазар, носи валута, има голямо и разнообразно приложение в икономиката и се произвежда с наши суровини.

Бих искал да подкрепя отменянето на втора и трета алинея на член 1 от Конституцията. Нашата партия е доказала, че тя е силата, която може да води нашия народ към благоденствие. Сега е нужно, както Централният комитет на партията взе инициативата в ръцете си, това да сторим и ние, първичните организации по места. Необходимо е партийните клубове, както след Девети септември, да станат шабове в селата и градовете. И още нещо, нека, другарки и другари, да премахнем час по-скоро привилегиите, които ни душат, пречат ни при работата с колективите, карат ни да се чувстваме неудобно и да не можем да гледаме хората, в техните очи това не изглежда добре. Нека живеем като всички тях.

Благодаря.

Председател Станко Тодоров: Има ли други желаещи да вземат отношение? Има думата арх. Георги Стоилов.

Георги Стоилов: Уважаеми другарки и другари! Въпросът за хидрокомплекса „Рила“ и „Места“ вълнува цялата наша общественост, а особено силно моите избиратели от Станке Димитров, тъй като те са в подножието на най-водната планина на България — Рила, а много често са поставени на режим за водоснабдяването.

Проектът, който е изработен от Енергопроект и е утвърден, е срещнал остри възражения от страна на бившия окръжен народен съвет в гр. Кюстендил, от председателите на общинските съвети в гр. Станке Димитров и Благоевград, но техните възражения не са били взети предвид. Не са определени правилно водните количества за гр. Станке Димитров, за Благоевград, видът, обемът и мястото на водохранилищата, екологичните проблеми и редица други.

Аз моля комисията, която ще бъде избрана, да вземе предвид предложенията на избирателния район Станке Димитров, както следва:

първо, главен водонизточник за питейна вода за групата Станке Димитров — Бобовдол да стане язовир „Тополница“. Във връзка с това неговият обем да се включи в общия баланс на водите;

второ, да се съкрати западната събирателна деривация, като водите на реките Потовица и Бистрица се оставят за изпълнение на язовирите Тополница и Дяково;

трето, да се осигурят с бюджета средства за обектите, касаещи водоснабдяването на гр. Станке Димитров, включително и язовир „Тополница“, за което да се започне веднага ускорено проектиране;

четвърто, при преработването на проекта за водоснабдителния комплекс „Рила“ специално внимание да се обърне на екологичното въздействие и този раздел от него да стане критерий при по-нататъшната работа, свързана с проектирането и строителството.

Благодаря.

Председател Станко Тодоров: Има думата народният представител Яна Забунова.

Яна Забунова: Уважаеми народни представители! От името на парламентарната група на БЗНС искам да внеса следното предложение до председателя на Народното събрание:

„Уважаеми другарю председател, предложението за избор на парламентарна комисия за проучване на въпросите, свързани с изграждането на Хидроенергийния комплекс „Рила“ и Хидротехническият комплекс „Места“ е много важно и предлаганият избор е крайно наложителен. Молим Ви, въз основа на чл. 79, ал. 1 от Конституцията да се упомене изрично в решенията на Народното събрание по този повод, че се спират незабавно всички строителни и други извършителни работи по комплексите „Рила“ и „Места“ до окончателното становище на Народното събрание на Народна република България с оглед заключението на компетентната парламентарна комисия.

По силата на чл. 79, ал. 2 от Конституцията спирането на извършителните работи е задължително за всички държавни органи, обществени организации и лица. От излъченото напоследък специализирано предаване „Открито студио“ по този проблем се установи, че започнатите изкопни и други запланувани действия не са прекъснати, а, напротив, се придвижват с по-голяма настойчивост с оглед на добре познатата ни теория на свършените факти.“

Благодаря за вниманието.

Председател Станко Тодоров: Давам думата на народния представител Мильо Николов.

Мильо Николов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Напълно одобрявам направеното предложение

да се избере парламентарна комисия, която да проучи компетентно и да внесе предложение в Народното събрание за решаването на такъв важен въпрос като хидроенергийните комплекси „Рила“ и „Места“, който вълнува една голяма част от населението. Само така Народното събрание ще възвърне доверието у избирателите, че като върховен орган на народната власт решава напълно зрелите въпроси в интерес на обществото.

Но не само за това взех думата.

Искам да поставя един аналогичен проблем, който вълнува много отдавна моите избиратели, и считам, че е напълно до положение и Народното събрание да си каже думата.

Аз съм народен представител в 200. Пловдивски изборен район с център с. Куклен и околните села.

Едва ли има друг район с такива благоприятни почвено-климатични условия, където да се произвеждат първите череши и ягоди, най-хубавите зеленчуци, плодове и грозде.

В средата на района е Олово-цинковият комбинат „Д. Благоев“ в Пловдив и химическият комбинат „Агриня“. За съжаление в резултат на многогодишната дейност на тези предприятия обработваемата земя в този район и селскостопанската продукция е силно замърсена с тежки метали.

Това е известно на всички местни и централни органи и на цялата общественост, от телевизията и публикациите в пресата. Най-тревожното е, че досега от вземаните мерки няма никакъв особен ефект.

Напротив, обстановката се влошава. Това показват извършените различни проверки от Комитета за опазване на околната среда с участието на научни работници и специалисти, от научни работници от ВСИ „В. Коларов“ — Пловдив, и други. Всички показват опасно замърсяване на района — с олово от 10 до 80 пъти, с кадмий от 2 до 120 пъти, цинк от 60 до 120 пъти в сравнение с незамърсените средно почви.

И още няколко цифри. Произведената в района селскостопанска продукция е с голяма концентрация на тези метали. Например при пшеницата съдържанието на цинка е 34 пъти, на оловото 120 пъти, на кадмия 147 пъти, на никела 160 пъти над пределно допустимите норми. Подобно е положението със зеленчуците, гроздето и други култури. А те се произвеждат и се консумират.

Наблюдавано е отравяне на животни вследствие консумация на фуражи с повишено съдържание на тежки токсични елементи.

От изследванията, направени на населението от с. Куклен, е установено повишено съдържание на олово и кадмий в някои биологични среди, като кръв, урина, нокти и коси,

в сравнение с контролните групи от отдалечени селища. Известно е докъде води подобно натрупване.

Когато ме избраха за народен представител, най-тревожният въпрос, който се поставяше на предизборните събрания, беше този.

Постарах се да изясня какво се предприема за оздравяване на обстановката. Имах уверение на ръководството на комбината, че се готви проект за реконструкция.

Отговорих на избирателите в този дух.

Вярно е, че се прави нещо, но ето мандатът изтича, а някакъв особен ефект за подобряване на обстановката няма.

Разбира се, и през времето на мандата не един път сме поставяли този въпрос пред различни инстанции. Поставих го и пред Комисията по опазване и възпроизводство на природната среда при Народното събрание да се разгледа и вземе съответно становище. Половин година няхах никакъв отговор. Направих ново предложение, на което получих отговор, че въпросът се проучва и ще бъде поканен, когато се разглежда на заседание на комисията. Досега мина повече от половин година, но не съм канен. Не зная какво се прави, но като чувствавам напрежението и недоволството всред избирателите не само в моя избирателен район, но и в съседните — на др. Атанас Димитров, Николай Хайтов, Георги Божков, а и донякъде в района на др. Петър Младенов, не зная него занимавали ли са го, реших, че въпросът трябва да поставя пред Народното събрание.

Предлагам да се създаде и парламентарна комисия за проучване състоянието на екологията около КЦМ „Димитър Благоев“ — Пловдив, която да излезе с предложение на едно от следващите заседания на Народното събрание за решаване на проблема.

Другари! В заключение искам да повтора — положението е тревожно. Ако ние не вземем никакви ефикасни решения за подобряване на обстановката, това ще се използва от някои неформални групи, каквито вече има, да си пишат евтини политически актив. Но не и това е същественият, най-важният е да запазим здравето на десетки хиляди хора и, второ, ако сега не вземем мерки, след няколко години може би ще бъде доста късно.

Благодаря за вниманието!

Председател Станко Тодоров: Във връзка с изказването на народния представител Милчо Николов предлагам, да не се създава специална комисия, а да възложим на Комисията по опазване и възпроизводство на природната среда да проучи предложението и да докладва пред Народното събрание на следващата сесия на Народното събрание.

Моля народните представители, които са съгласни с това предложение, да гласуват.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Предложението се приема.

Давам думата за изказване на народния представител Анка Димитрова.

Анка Димитрова: Уважаеми другарки и другари, ще бъда съвсем кратка.

С решение на дванадесетата сесия на Общинския народен съвет в гр. Севлиево бях задължена от избирателите да внеса в Народното събрание предложение да се ликвидира представителното ловно стопанство, което по силата на едно решение се предоставя на Министерството на земеделието и горите и на Стопанското дружество за международен ловен туризъм „Мургаш“. С това по същество не се променя статутът на ловното стопанство.

Във връзка с това и на основание на постъпилите предложения на избирателите ми предлагам:

Първо, да се ликвидира като ловно стопанство и да не се предоставя на Стопанско дружество за международен ловен туризъм „Мургаш“ съществуващото ловно стопанство „Мазалат“, а неговата територия да се предостави за стопанисване на кооперативното земеделско стопанство в с. Стоките, което е на тази територия. Горският фонд да се предостави на държавното горско стопанство.

Иван Харалампиев: Уважаеми другарки и другари народни представители! Смятам, че подходът за решаване на проблемите, възникнали около проектите Рила и Места, е удачен и напълно го подкрепям. Но тъй като става дума за един въпрос от общата тема за спиране процеса на изтъняване на клона, на който стоим, за опазване на природната среда, ми разрешете да поставя на вашето внимание още един въпрос, който живо вълнува, дълбоко безпокои и създава чувство на несигурност у жителите на Свищовската община. Става дума за изграждащата се между Свищов и Белене атомна електроцентрала.

Това е атомна електроцентрала, която трябва да бъде експлоатирана в непосредствена близост до две общини с население по 100 хил. души. В район с ясно изразени земетръсни и свлачищни процеси, обхващащи над 1000 кв. км високоплодородна площ.

Специалистите еколози могат да дадат най-точен отговор на въпроса, какви изменения в радиационната обстановка биха настъпили при нормална експлоатация на тази централа и как тези изменения ще повлияят на качеството на произведенията, които се произвеждат само на няколко ки-

лометра от електроцентралата. Тази продукция в момента се пласира в цялата страна и извън нея. Това е продукцията на консервен завод „Република“, на месокомбинат „Родопи“, на единственото у нас предприятие за производство на детски диетични храни на зърнена основа, на едно от най-мощните семеипроизводни стопанства в България.

Мисля, че на поставения по-горе въпрос, без да събера много, може да отговори всеки един от нас. Не бива да пренебрегваме и факта, че атомната електроцентрала се намира в близост до комбинат „Свилоза“, в който работят 5 хил. души, и на част от нейната територия се съхраняват и използват високоопасни химични вещества. Само беглото споменаване на тези факти дава основание да се учудваме какви са били мотивите на проектантите, избрали точно тази площадка за строеж.

Колкото до целесъобразността на строежа на Втора атомна централа в България, ще си позволя мнение, което няма да се хареса на атомните стратегии.

Твърдението, че без Втора атомна електроцентрала ще се върнем на газени лампи и други подобни атрибути на средновековното домакинство, ми се струва най-малко неубедително. Вярно е, че при досегашния начин на използване на електроенергията, сегашната степен на разход на енергия на единица промишлена продукция при наличието на изчезващи интензивни прояви на промишлено развитие може да се окаже в положение да се посместим още малко и за Трета атомна електроцентрала.

Близо 10 години, откакто започнахме да строим атомни реактори, и според мен не му се вижда край колко реактора точно са необходими, за да ни дадат електроенергия. Също така е вярно, че някои икономични технологии на енергия не са навлезли чувствително в нашия живот. Увеличаваме потреблението, без да се съобразяваме с възможностите на източниците на електроенергия, т. е. стараем се да се разпрострем повече от чергата си и това наистина ни се отдава. Но на каква цена?

Когато говорим за увеличаване на потреблението и нуждите от електроенергия, би следвало да се даде точна информация, как се променя потреблението за битови и как за производствени нужди. Така може би ще престанем да експлоатираме темата за сутрешното подгриване на млякото и пр.

По повод на информацията за икономическата страна на въпроса трябва да кажем, че тя е едностранчива и непълна. Най-често се представя простата сметка килограм гориво — киловатчаса електроенергия. Може би несъзнателно се пропуска да се споменават разходите за построяване, за съхраняване на радиоактивните отпадъци и за погребване на амор-

тизираните реактори. Всичко това е, без да се имат предвид непредвидените ситуации, от които не е застрахована нито една електроцентрала.

Относно безопасността на електроцентралите също се предлагат за сравнение данни, които са несъпоставими по своя характер и така по-лесно се стига до желани изводи. Имам предвид съпоставянето на броя на жертвите от автопроизшествията и от радиационно заразяване!

Във връзка с казаното дотук и изразявайки волята на 10 600 граждани, мои избиратели, сложили подписите си под искането за окончателното спиране строежа на атомната електроцентрала в Белене, предлагам Народното събрание да назначи експертна комисия, която основно да преразгледа въпроса за целесъобразността от изграждане на Втора атомна електроцентрала.

Моля да ме извините за това, че ви отнех няколко минути и ако съм засегнал, изразявайки волята на своите съграждани, лични или ведомствени интереси, но наличието на две атомни електроцентрали на разстояние около 100 км една от друга крие опасност за съществуването на цяла Северна България. Нека да не се успокояваме, пресмятайки шосейното си отдалечение от атомните електроцентрали. България е твърде малка и достатъчно напреднахме в усилията си да подчиним природата, за да си позволяваме нови жестоки експерименти.

Благодаря.

Председател Станко Тодоров: Има думата председателят на Министерския съвет Георги Атанасов.

Георги Атанасов: Уважаеми другари народни представители, по повод на предложението за създаване на парламентарна комисия, която да разгледа и оцени проектите на хидрокомплексите Рила и Места, се повдигнаха и редица други остри въпроси, свързани с екологичната обстановка в страната.

Аз искам само да отбележа, че по повод на тази обстановка на последното заседание на Централния комитет на партията, в доклада на Политбюро и в доклада на др. Петър Младенов екологичната обстановка беше оценена като тревожна, налагаща бързи и неотложни мерки, които да се проведат и от правителството, и от стопанските организации, и от местните органи на народната власт.

Тъй като дискусията взе по-широки размери и обхват, предлагам следното. Вие знаете, че правителството обсъди и публикува дългосрочна програма за провеждане на мерки, свързани с екологичната обстановка. Тази програма, като отчетем резултатите от дискусията, в това число и предло-

женията, които се направиха днес, да се внесе за обсъждане и утвърждаване от Народното събрание и това да стане примерно до края на м. януари.

Освен това като ръководител на правителството поемам задължение пред Народното събрание, независимо че много от обектите, които се проектират и са пред започване, имат екологична оценка, за всички от тях независимо дали представляват ново строителство, разширение на съществуващо или техническо обновление, отново да създадем организация и да получим нова екологична оценка от гледна точка на критериите и позициите, които Народното събрание тук утвърждава, както и тези, които разработи пленумът. Несъмнено, що се отнася до строителството на хидрокомплексите Рила и Места, там строителството ще го задържим. Това е предложението и на др. Забунова.

Предстои, другарки и другари, в правителството да се обсъжда специално въпросът за атомната електроцентраля в Белене и аз предлагам, без да се уточнява срок, когато правителството обсъди и изработи своя позиция, да я докладва в Народното събрание. Смятам, че това трябва да стане не по-късно от средата на м. януари, тъй като там строителството вече е в ход и са инвестирани значителни средства. Така че ние сме принудени и от обстоятелствата много бързо да оценим и да вземем съответните решения.

Това е моето предложение.

Председател Станко Тодоров: Предлагам да приемем предложението, което прави министър-председателят Георги Атанасов, да задължим Министерския съвет до края на м. януари да внесе в Народното събрание тази програма относно мерките за подобряване екологичната обстановка в страната. Когато бъде внесена програмата за разглеждане тук, ще вземем отношение.

Съгласни ли сте с това предложение?

Христина Пепелджийска: Искам да уточня, че всичко това стана по вина на Министерския съвет и ако продължаваме така, нищо няма да направим. Стана по разпореждане на Министерския съвет. Ако не беше това разпореждане, ние сега нямаше да обсъждаме този въпрос. Затова нашите избиратели не ни вярват и народът ни няма доверие.

Председател Станко Тодоров: Има думата народният представител Илия Гунчев.

Илия Гунчев: Аз изразявам съгласие с предложената комисия. Удовлетворен съм от това, което предложи др. Ата-

насов, но искам да обърна вашето внимание на един частен въпрос.

Става въпрос за поречието на язовир Тополница. Аз съм от Панагюрско-Ихтиманския край и съм в контакт с населението от поречието на р. Тополница. Съществува един проблем, който вълнува хората. Това е, че от преработката на медните руди в Средногорие изтича голямо количество арсен. Това много вълнува хората. Този проблем засяга десетина селища по поречието на реката, чак до Пазарджик.

Предлагам в тази програма да се има предвид този въпрос като един от най-тревожните.

Председател Станко Тодоров: Има думата народният представител Константин Русинов:

Константин Русинов: Списъкът на обектите, които ще се разгледа, да се публикува предварително, за да можем ние да посочим обекти, които не са включени. Най-напред е обектът „Пасарел“ в Пазарджик и много други, да не ги цитирам сега.

Председател Станко Тодоров: Има думата народният представител проф. Иван Попов.

Иван Попов: Аз ще кажа по конкретния въпрос за Рила и Места. Но преди това искам да обърна внимание на това, че ние се отклоняваме от дневния ред. Трябва да разискваме по разглежданата точка, да я приключим и тогава да минаваме на други въпроси. Тук става един невъзможен коктейл.

За Рила и Места др. Георги Атанасов направи едно предложение, което не се подложи на гласуване.

Председател Станко Тодоров: Аз ще го предложа, когато утвърдим комисията.

Иван Попов: Аз искам тогава малко да го изменя — не въобще да спрем, а предлагам следното:

Положението на „Места“, проектирането на комплекса за Места и за Рила е в различно положение, със съвсем различно състояние. Хидротехническият комплекс „Места“ сега се намира само в процес на проектиране. Това проектиране трябва да се спре.

Председател Станко Тодоров: Още сега трябва да го спрем.

Иван Попов: Да, докато се реши въпросът. Обаче за „Рила“ е много по-сложно.

Какво трябва да направим за „Рила“? Там има извършени работи. Върши се проектиране на още подобекти и т. н.

Проучването на целия този комплекс — единия и другия, изисква много време, то не може така лесно да стане.

Затова предлагам да се спре всякакво по-нататъшно проектиране на хидротехническия комплекс „Места“. Това първо.

Второ, преди изготвянето на окончателното заключение за хидрокомплекса „Рила“, но не по-късно от следващата сесия на Народното събрание, да се извърши спирането на по-нататъшното проектиране и строителството на подобектите на комплекса, чието изграждане би довело до непоправими увреждания на природната среда.

Предложението за спиране, което ще направи комисията на подобектите, да се съобрази и с острия недостиг на питейна вода в районите Благоевград, Бобов дол и Станке Димитров. Защото може с частични решения да се добавят известни количества вода. Да не се спира изобщо проектирането, а да се съобрази с условията и нуждите. А по общото решение екологичното осигуряване и водоснабдяването на този район и на София ще продължи по-дълго време. Това предлагам.

Председател Станко Тодоров: Има думата председателя на Държавния съвет Петър Младенов.

Петър Младенов: Другарки и другари, аз моля по въпроса за проекта „Места“ да не бъдем категорични при записването на текстовете. Въпросът има международно измерение и ние можем така да направим, че да лишим България от милиони кубически метри питейна вода. По този въпрос се води разговор с Гърция години наред. Ние сме стигнали до определено положение, до една близка цифра, по която можем да се договорим.

Моля ви, аз уважавам върховенството на Народното събрание, но разберете, че става въпрос за нещо, което след това ще струва злато на България. Нека да записваме по-обща формулировка.

Председател Станко Тодоров: Другари, аз предлагам да приключим вече обсъждането на този въпрос.

Съгласни ли сте вече да приключим?

Обаждат се: Да.

Председател Станко Тодоров: Думата иска акад. Мако Даков.

Мако Даков: Другарки и другари народни представители! Във връзка с предложението на министър-председателя

програмата да се обсъди на следващата сесия на Народното събрание предлагам това да стане при обсъждането на плана за работата на Народното събрание. Аз имам някои съображения по тези въпроси, тъй като ние можем да се подведем. Този програма не е готова и аз не знам какво ще се докладва на следващата сесия. Много работа има във връзка с нея и аз имам някои други предложения. Освен това в тази програма е записано, че тя е предпланов документ. Предпланов документ знаете какво значи.

И аз моля, ако се държи сега да се гласува това предложение, тогава да изложи моите съображения какво да се запише за следващата сесия.

Председател Станко Тодоров: Ние приехме да възложим на Министерския съвет, както предложи министър-председателят, до края на м. януари да внесе своята програма. А Министерският съвет е достатъчно компетентен какво той смята за важно в тази програма. Тя ще постъпи в Народното събрание, ние ще я обсъждаме, и в комисията ще се обсъжда, след това и на сесията на Народното събрание. Така че всеки ще има възможност тогава да си каже думата.

Славчо Трънски: Да включат и др. Мако Даков в комисията.

Председател Станко Тодоров: Мако Даков е включен, той участва.

Мако Даков: Аз предлагам тогава да се запише един по-друг текст, който да докладва правителството. Защото, другари, досега са приемани много документи. В известна степен това е един пример, където се разминават думи с дела.

Само Държавният съвет е приел 12 нормативни документа, според които България трябваше да има чисто небе още в 1985 г. Даже така беше отчетено, че е решено и трансграничното замърсяване. Значи и него някак си са го решили. Водите също бяха записани — до 1985 г. една част, а до 1990 г. — окончателно. Този програма много добре я познавам. Има много въпроси, които не са разработени.

Аз предлагам нещо по-просто да се направи. Министерският съвет да определи селищата или районите, които се намират в екологично бедствие, и да доложи пред Народното събрание неотложните мерки, които ще предприеме, и сроковете за тяхното реализиране.

Най-напред трябва да вземем екологичните бедствия. По тях трябва да се работи. Например Оловно-цинковият завод, за да се измести, са необходими 1 млрд. лв., 300 млн. долара трябва.

За Средногорието, за да се спре арсенът, е необходимо да се внесе от Швеция оборудване, което струва 20 млн. долара.

За да се реши въпросът за Разлог — там например астмата — 14 пъти се е увеличила. Заболяването е много силно. Тежко е положението. Но там трябва да се решат някои неща, за които трябва да се провери. Трябва да се вземат нови електрофилтри. Трябва топлоелектрическата централа да мине на газ, да се провери може ли да се докара газ и откъде, за да премине на газ и отоплението на града, защото и то замърсява.

Председател Станко Тодоров: Това са всички подробности, които ще обсъждаме, след като се внесат.

Мако Даков: Затова аз предлагам да се имат предвид екологичните бедствия, а не въобще най-тревожните въпроси. По това да поработи правителството и то да докладва.

Трябва да направим това, което е най-неотложно. Ние трябва да направим някои стъпки. А програмата е 70 страници. Там е написано всичко.

Аз и по-рано, когато др. Георги Павлов беше председател на този комитет, настоявах за най-необходимото, за това, което е най-наложително, това, което е най-важно. Ние сега предвиждаме 13 млн. лв. Всичко е записано вътре. Няма и стратегия.

Може ли да се допусне това? Хората казват, че трябва да се изграждат пречиствателните станции от извора към устието на реките. У нас се изграждат в долното течение. Ето например в Самоков пречиствателната станция не се знае кога ще бъде готова. А е над язовир Искър, застрашава водата на язовир Искър.

Тук другарите трябва да кажат най-неотложните неща, в програмата са най-общите. Аз смятам, че тази програма трябва да представи правителството. А за самата програма ви казах, че е предпланов документ. Знаете какво значи предпланов документ.

Председател Станко Тодоров: Народното събрание няма предвид да обсъжда предпланови документи. Ние имаме предвид правителството да внесе програма с конкретни мерки по тези въпроси, които са най-неотложни. Това има предвид Народното събрание.

Мако Даков: Аз предлагам да се запише този текст, който аз съм приел — най-неотложните мерки, за да се избегне това нещо.

Председател Станко Тодоров: Другари, предлагам да приключим по обсъждането на тази точка. Имаме и други въпроси. Сега всеки може да вземе думата и да говори, по-неже дълго време не сме говорили, сега всеки иска да се изговори. Но все пак трябва да действаме по реда, който сме приели.

Така че има ли още желаещи да вземат отношение по този въпрос? — Няма.

Пристъпваме към гласуване.

Съгласни ли сте за председател на Комисията за проучване на въпросите, свързани с изграждането на Хидроенергийния комплекс „Рила“ и Хидротехническият комплекс „Места“ да бъде избран проф. Иван Попов?

Който е съгласен, моля да гласува.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Професор Иван Попов е избран за председател на тази комисия.

Ще ви прочета още един път членовете на комисията. Предлагам да гласуваме общо за тях.

Обаждат се: Четохте ги.

Председател Станко Тодоров: Щом не желаете да ви ги чета — добре.

Който е съгласен със състава на комисията така, както беше предложен, моля да гласува.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Съставът на комисията е избран.

Аз съм съгласен с това, което казаха и председателят на Държавния съвет, и някои други другари. Ние не бива да се ангажираме сега с конкретни записи за комисията. Затуй избираме комисия, за да ни доложи какви решения следва да приеме Народното събрание. Тя трябва да си свърши работата в най-близко време и още на следващата сесия да докладва най-неотложните решения, в това число къде се налага спиране на проектиране, къде се налага спиране на строителството, вече работа, която ние възлагаме на комисията.

Преминаваме към разглеждането на следващия въпрос:

Предложение за създаване към Народното събрание и Българската академия на науките на Национален център за изучаването на общественото мнение.

Материалът ви е раздаден в писмен вид.

За изказване се е записал народният представител Стоян Михайлов, давам му думата.

Стоян Михайлов: Другарки и другари! Аз поддържам

предложението на ръководството на Народното събрание за създаването на такъв център. Какви са моите съображения?

В момента пред нашата страна се откри период за създаването на икономически плурализъм. Това е свързано с утвърждаването на различни форми на социалистическа и лична трудова собственост и за създаването на реални условия и стимули за съревнование между стопанските единици в рамките на една и съща форма на собственост. Това неизбежно ще довежда до обособяването на икономическите интереси и до огромна динамика в развитието на тези интереси. При тази динамика ще се създава единство на интересите, а същевременно интересите ще се диференцират и в редица случаи ще се противопоставят.

Върху основата на този плурализъм на интересите неизбежно ще възникват и ще се възпроизвеждат различни възгледи, постановки и подходи и тези възгледи, постановки и подходи понякога ще приемат формата и ще засягат и светогледните пластове на човешкото съзнание. Така че от икономическия плурализъм неизбежно ще се възпроизвежда и ще се обуславя и един плурализъм в мненията, в платформите за общественото развитие, в оценъчните критерии.

Всичко това налага Народното събрание много внимателно да изучава тези процеси, за да се съобразява с тях при приемането на нови закони и в цялостната си дейност. Ето защо аз виждам мястото на този център на първо място при изучаването на общественото мнение на българския народ, когато се приемат нови важни законодателни актове. Много е важно предварително ние да знаем какво мислят основните обществени групи по тези въпроси и да се съобразим, колкото се може по-пълно, с общественото мнение.

Освен това този център и неговите изследвания ще имат важно място при изследването на ефективността на приетите вече законодателни актове, да кажем как практически функционира един закон, кои са положителните следствия от неговото прилагане, има ли някакви празноти, влиза ли този закон в някакво противоречие със социалните реалности, с интересите на отделни групи, кои са тези групи, защо, трябва ли да се внесат някакви корекции.

Следователно аз смятам, че един такъв център ще издигне ефективността на Народното събрание и той е абсолютно необходим.

От гледна точка на неговото изграждане при Народното събрание и Българската академия на науките това предложение също трябва да се подкрепи според мен. Защо? — Защото Народното събрание като върховен държавен орган в страната, висш орган на властта, и Българската академия на науките със своя авторитет създават една положителна нагласа у населението при провеждането на изследванията

от гледна точка на постигането на пълна обективност на информацията.

Във връзка с това искам да направя едно предложение пред Народното събрание.

Аз смятам, че би трябвало да се обсъди въпросът и положително да се реши за преминаването на Централното статистическо управление към Народното събрание. Имам две съображения.

Когато Централното статистическо управление се наблюдава и ръководи от Министерския съвет, възможността за тенденциозно вмешателство в работата му е голяма. И ние знаем, че това досега се правеше системно. Може да се каже, че в много случаи се манипулираше с информацията на ЦСУ. С това трябва да се прекрати, защото органите, особено висшите органи на държавната власт, могат да работят обективно и ефективно само върху основата на една достоверна информация. Всяко изопачаване на информацията, колкото и малко да е то, води до погрешни решения, води до прикриване на отговорности и т. н., а това е извънредно вредно явление в нашия обществен живот.

Ето защо аз смятам, че трябва да обсъдим този въпрос и аз бих предложил положително да го решим. От гледна точка на една интеграция на Централното статистическо управление с този бъдещ център за изучаване на общественото мнение към Народното събрание това дава също много благоприятни възможности, защото тук ще имаме една интеграция на кадровия персонал в методологично, методично и организационно отношение.

В заключение подкрепям идеята за създаването на център и предлагам Централното статистическо управление да премине към Народното събрание, за да се създаде една оптимална интеграция в работата на тези две звена.

Благодаря.

Председател Станко Тодоров: Думата има народният представител д-р Владимир Калайджиев.

Владимир Калайджиев: Благодаря, другарю председател! Напълно поддържам предложението, което сега се прави, и искам още сега, веднага да допълня с няколко думи текста на решението, което ни се предлага:

Да се добави накрая след думите „предмет на дейност в провеждането на системни изследвания сред населението и пр.“ — „и проучвания на общественото мнение по важни законопроекти, чието обсъждане в Народното събрание е предстоящо или за тяхната ефективност при приложението им.“

В този смисъл се присъединявам към това, което говори др. Стоян Михайлов, въпреки че имам известни съображения и възражения против неговата идея за придаването на Централното статистическо управление към Народното събрание. Но аз държа на това, което предложи.

Другарят председател Станко Тодоров и някои другари, които бяха народни представители в Осмо Народно събрание, ще си припомнят защо се явявам аз сега по този въпрос да изкажа своето удовлетворение и своята пълна подкрепа. Работата е не само в това, че аз съм съгласен, а в една история, която този въпрос има и която е твърде показателна, бих казал и доста поучителна, ако искаме ние наистина да се поучаваме от това, което е било, и да правим това, което е нужно, за да се преустройва дълбоко, както трябва сега в съвременен дух, работата и на Народното събрание, да се запомнят и да се ликвидират всички методи и прояви на авторитаризъм, които бяха прилагани в миналото тук, в тази зала, и в работата на този наш най-висш орган на държавата.

Въпросът за проучване на общественото мнение, анкетата за проучването на общественото мнение във връзка с работата на Народното събрание, за нейното най-пълно съответствие на обществените интереси и на обществените становища беше поставен още преди шест години, когато беше внесен за обсъждане от председателя на Държавния съвет Тодор Живков законопроект за допитването до народа. В него се предвиждаха две форми за допитване до народа: референдум и всенародно обсъждане.

Поучен от наблюдения и от информации, които притежавах по един или друг начин за методите и организацията, прилагани в чужди парламенти, в напреднали демократични страни, аз си позволих тогава да стана и да предложа — не да подложам на критика проекта, но да предложа той да бъде преработен и допълнен с един раздел, в който да се развие идеята за провеждането на анкети за проучване на общественото мнение, преди Народното събрание да вземе решение по важни въпроси.

Преди да направя това, ползувайки се от близостта на нашите работни места и от създадени другарски отношения с бившия заместник-председател на Държавния съвет и автор на тогавашния проект Ярослав Радев, аз реших да споделя своите съображения с него и да му кажа, че възнамерявам в Народното събрание да повдигна този въпрос: да направя допълнителни предложения към проекта, като му изложих съдържанието на това, което смятах да предложа.

Това беше едно желание просто приятелски да го осведомя. Той реагира гневно, което ме принуди да му кажа, че фактически аз не идвам, за да искам неговото разреше-

ние, за да говоря това, а просто да му кажа, за да не бъде изненадан, когато се явя на трибуната и поставя въпроса за преработката на този законопроект.

В своето изказване аз изложих съображения за това, че една такава постановка, едно такова допълнение на законопроекта ще разнообрази демократичните форми в нашата работа и ще бъде една демонстрация на развитието по демократичен път на нашата страна.

Нищо не се получи, защото и комисията, която оглавяваше Ярослав Радев тогава, се противопостави и накрая обсъждането завърши... *(шум в залата)*.

Аз мисля, че не е излишно да чуете това, което говоря... *(единични ръкопляскания, неодобрения)*.

Моля, моля, да не се прекъсваме, защото това са неща, които имат много голямо значение за всички нас, за мнозина от нас, които бяха, които са или които ще бъдат... *(Обаждания)*

Накрая, след като приключиха разискванията, председателят на Държавния съвет Тодор Живков направи заключение, че е правилно анкетата да се използва, но все пак анкетата е нещо като преброяване на зайци!?

Това беше израз не само на пренебрежително отношение — не към автора, към този, който правеше предложение, а изобщо към общественото мнение, израз на самочувствие, израз на проташко отношение към постиженията на науката и на цинизъм.

Другарят Стоян Михайлов след това ми обясни, че той е възнамерявал да ме подкрепи при гласуването и при изказванията, обаче когато той е споделил това пред председателя на парламентарната група на Българската комунистическа партия, Пенчо Кубадински го е предупредил: ще вземеш отношение или ще гласуваш, обаче след това ще се занимаваме с твоето положение.

Аз мисля, че др. Кубадински, разбира се, абсолютно нито морално, нито политически, нито държавнически е имал право на това и правилно той вчера беше освободен като ръководител на нашата парламентарна група. Но смятам, че и др. Стоян Михайлов, който ми обясни, че е трябвало да се съобрази с партийната дисциплина, също не е прав.

Методите и принципите, от които ние трябва да се ръководим в това Народно събрание, трябва да бъдат други.

Благодаря ви.

Христаки Кънев: Другарю Тодоров, нека да се говори по дневния ред.

Председател Станко Тодоров: Има думата народният представител акад. Благовест Сендов.

Благовест Сендов: Другари народни представители! Българската академия на науките е много доволна от предложението за решение. Искам да добавя нещо към решението.

Предлагам в решението да се запише, че се задължава Министерският съвет да осигури необходимата материална база, сграда и апаратура. В това отношение Академията е много притеснена. За да стане действително институт, който ще върши работа, трябва да бъде снабден със съответните инструменти.

Председател Станко Тодоров: Има думата народният представител проф. Минчо Семов.

Минчо Семов: Уважаеми другари народни представители! Този въпрос има обществено значение. Той има и научно значение. Доколкото става дума за неговия предмет на дейност, смятам, че не бива да влизаме в подробности. Това ще бъде работа на бъдещото ръководство и на научното ръководство на Българската академия на науките.

По един въпрос е необходимо да бъдем категорични.

За да бъдем защитени от каквито и да е форми на изкривяване на информацията, предлагам в своето решение Народното събрание да задължи ръководството на новия център да издава бюлетин с всички, буквално всички резултати от изследванията, които да се дават на всеки народен представител. Друг е въпросът какво ще се публикува в средствата за масова информация. Този въпрос подлежи на разискване.

Не подлежи на разискване въпросът за издаването на бюлетин с всички резултати от изследванията.

Благодаря.

Председател Станко Тодоров: Има думата проф. Борис Спасов.

Борис Спасов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Поддържам предложението, както е формулирано. Искам да изкажа някои съображения във връзка с по-нататъшната дейност.

Преди всичко проучването на общественото мнение е много сложен въпрос. На няколко пъти сме правили такива проучвания чрез допитване до народа по определени законопроекти. Получавали са се най-различни отговори и резултати, а след това трябва ние по някакъв начин тук да сумираме тези мнения. Не съм сигурен, че винаги сме успявали правилно да вземем отношение към предложенията, които се правят. Затова е необходимо, когато ще се проучва

общественото мнение, да се подготви много внимателно съответна методика.

Вторият въпрос е свързан с предложението на другаря Стоян Михайлов. Струва ми се, че ще бъде обременено Народното събрание и не е в кръга на неговите основни функции Централното статистическо управление да бъде към Народното събрание. Народното събрание може да упражнява контрол и да иска от него съответна информация и това трябва да се прави. Може да си представите колко много ще бъдат ангажирани ръководните органи на Народното събрание и колко много ще се отклони функцията на Народното събрание като върховен орган на държавната власт и като единствен законодателен орган.

Третият въпрос, който искам да поставя, се отнася до правната информатика. Нямаме засега организирана правилно правна информация, а е нужно да съществува. Затова предлагам центърът, който ще бъде създаден, да се занимава и с въпросите на правната информация.

Благодаря.

Председател Станко Тодоров: Има думата Георги Харизанов.

Георги Харизанов: Другарки и другари народни представители! Подкрепям предложението.

Същевременно си позволявам да призова към деловитост. Решавайки с точка 1, ние отново оставяме един открит въпрос, който може да бъде или умъртвен, или жив. Затова си позволявам да предложа точка 2, с която да задължим Института по социология и работна група от Народното събрание или съответна комисия, да разработят статут, който да ни се представи за разглеждане и утвърждаване на следващата сесия на Народното събрание. Всека от нас може да стане и да предложи много неща, но не сме готови за обсъждане на статут по такъв важен проблем.

Благодаря.

Председател Станко Тодоров: Другари! Искам да съобща, че вземаме принципно решение. Очевидно е, че след това ще се разработят правилник, статут и структура за центъра. Не е необходимо сега да влизаме в подробности. Днес да приемем принципното решение, а по-нататък ще се работи всичко, което е необходимо във връзка с организацията и работата на центъра.

Предлагам да приключим разискванията по този въпрос.

Да приемем предложения проект за решение. Ще ви го прочета още веднъж:

„РЕШЕНИЕ

Да се създаде от 1 януари 1990 г. към Народното събрание и Българската академия на науките Национален център за изучаване на общественото мнение с предмет на дейност провеждането на системни изследвания сред населението по най-актуалните проблеми и събития от вътрешен и международен характер.“

Това включва всички въпроси. Не е необходимо да записваме конкретни задължения за това, какви точно проучвания ще се правят. Ще се правят проучвания, каквито са необходими на Народното събрание във връзка с изучаването на общественото мнение — и по закони, и по международни, и по вътрешни събития и т. н.

Що се отнася до предложението на Благовест Сендов да задължим Министерския съвет да осигури помещения — смятам, че не е необходимо да записваме такъв въпрос. Смятам, че с председателя на Министерския съвет ще уредим въпроса в делови порядък.

Който е съгласен с направеното предложение да приемем решение за създаване на центъра, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Приема се единодушно решението за създаване на Национален център за изучаване на общественото мнение.

Беше направено предложение от другаря Стоян Михайлов Централното статистическо управление да премине под контрола на парламента. По този въпрос се направиха и възражения от Борис Спасов и Владимир Калайджиев. Предлагам сега да не решаваме този въпрос, а да го проучим. Той да бъде обсъден на следващата сесия на Народното събрание. По предложението очевидно има и против, и за. Нека да го обсъдим и да внесем предложение на следващата сесия на Народното събрание.

Съгласни ли сте с това?

Гласове: Да, съгласни сме.

Председател Станко Тодоров: Преминаваме към следващия въпрос:

Доклад от министъра на вътрешните работи по някои въпроси, свързани с жалби на граждани за нарушаване на техни права.

Има думата министърът на вътрешните работи Георги Танев.

Георги Танев: Уважаеми другарки и другари народни представители! Възложено ми е от председателя на Народното събрание да докладвам на днешната сесия във връзка с оплаквания на граждани за нарушени права по време на проведения в нашата страна Екофорум. Става дума за известния случай на 26 октомври, когато в центъра на столицата възникна инцидент между членове на независимото движение „Екогласност“ и представители на градските органи за охрана на обществения ред.

Убеден съм, че точната квалификация на случая от 26 октомври т. г. следва да се опира на отговорите поне на три въпроса:

Първо, оцени ли ръководството на Министерство на вътрешните работи конкретната политическа, социална и психологическа обстановка в страната и столицата по време на Екофорума и предприе ли в рамките на своите отговорности възможните мерки за сигурност и нормален обществен ред?

Второ, правомерни ли са действията на органите на Министерство на вътрешните работи в дните на Екофорума, какви нарушения на законите и обществения ред в Народна република България са допуснати в конкретната ситуация на 26 октомври?

Трето, какви са правните и моралните последици от действията на Министерство на вътрешните работи?

Давам си също така сметка, че след 10 ноември обществената практика в нашата страна премина един политически Рубикон. Откри се простор за натрупаната енергия на българския народ да скъса с една деградирала политика и морал. Да се утвърдят законността, демокрацията и гласността като основа на обществените отношения. В тази нова атмосфера правим първите стъпки за съвременна парламентарна демокрация. Поради това съм готов да приема и друга логика, и друга схема за докладване пред върховния орган на държавната власт.

Но да изложа събитията и фактите в тяхната последователност и връзка.

Както е известно, нашата държава и общественост възприеха домакинството на Екофорума и като доверие, и като престиж, и като реална стъпка за активно участие в общоевропейския процес за сигурност и сътрудничество.

Оценявайки всички аспекти, правителството на Народна република България и Националният подготовителен комитет приеха решение и програма за провеждане на софийската среща.

Като основна задача на органите на Министерството на вътрешните работи беше определена надеждната защита и сигурност на участниците, осигуряване на обществения ред в столицата и на всички места, определени от властите за

провеждане на обществени прояви, свързани с Екофорума. Беше установен контакт и взаимодействие с компетентните органи на някои съседни балкански страни и други държави на основата на договореностите от Белградската среща.

Ако имаме предвид заявленията на участващите в Екофорума, оценката е, че всички изисквания бяха изпълнени. Органите на Министерството на вътрешните работи допринесоха за спокойно и нормално провеждане на европейската среща и няма нито един от участниците, който да се е оплакал.

Исключение от общата атмосфера се оказа неприятният и ненужен случай на 26 октомври.

Ето каква е известната ми хронология на някои факти, които хвърлят светлина.

На 20 октомври, петък, неочаквано ми позвъни Тодор Живков — тогава генерален секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и председател на Държавния съвет. Наред с някои въпроси за реда ме попита кой е разрешил на 19 октомври в църквата в квартал „Хаджи Димитър“ да се проведе панихидата от Христофор Събев в памет на загиналите от екологични катастрофи.

Отговорих, че това си е тяхно право и че не е редно да се осуетяват подобни прояви, които са в съответствие с Виенските договорености. Всеки опит за възпрепятствуване на такива инициативи ще има отрицателен резонанс и у нас, и в чужбина.

Настъпи пауза. Казани ми бяха няколко думи, които ме разтревожиха. Ето защо след този разговор се обърнах с молба към тогавашния министър на външните работи Петър Младенов. Поисках да отидем заедно при председателя на Държавния съвет и да го информираме за хода на Екофорума и за свързаните с него мероприятия.

Тази среща се проведе. Защити се позицията, че не бива поделенията на Министерството на вътрешните работи да се месят в други случаи освен при нарушение на обществения ред и заплахи за сигурността на участниците във форума.

Може би на тогавашния ръководител е оказано въздействие или той е оказал на други, защото на 23 октомври, понеделник след обяд, бях повикан при Димитър Стоянов — тогава член на Политбюро и секретар на ЦК на БКП. Във връзка с оценката си, че на 3 ноември се подготвя митинг и градинката пред „Кристал“ ще се превземе като агитационен клуб на Екогласност, той даде указание на секретаря на Градския комитет на партията в София Стайко Стоянов градските органи да предприемат мерки за предотвратяване на тези акции. Органите на Министерството на вътрешните работи бяха призовани да подкрепят действията на столичното ръководство.

На това указание реагирах остро, че става дума за политическа линия, която се нуждае от оценка и санкция на Централния комитет или поне на Политбюро, че Димитър Стоянов не може да поеме такава политическа отговорност независимо от заеманите длъжности. Още по-малко ръководството на Министерството на вътрешните работи може да поеме такава отговорност.

Ето защо към поделенията на Министерството на вътрешните работи не последваха никакви допълнителни указания за промяна на следваното поведение.

На 25 октомври, сряда, се провеждаше едно съвещание и Димитър Стоянов беше информиран от Минчо Чунтов — секретар на Градския комитет на партията в София, за неспазването на установения ред от участници в някои паралелни на Екофорума прояви. Вместо в Южния парк, както е определено от председателя на Изпълнителния комитет на Столичния народен съвет, те се събират в градинката пред „Кристал“. От тази позиция той информира Тодор Живков, след което беше поискано от Градския комитет на БКП и от Министерството на вътрешните работи да вземат отношение за пълно спазване на приетия регламент за участие в тези мероприятия.

Въпросът беше проучен и се установи, че участниците в тези прояви настояват за писмен документ на Столичния народен съвет. Стефан Нинов — председател на Изпълнителния комитет на Столичния народен съвет, беше информиран от секретаря на градския комитет на партията Минчо Чунтов и от мен. И в отговор на запитване на Александър Каракачанов — активист на Екогласност, заместник-председателят на Общинския народен съвет „Средец“ Костадин Кралев писмено е представил на Деян Кюранов — друг активист на Екогласност, становището на Столичния народен съвет за мястото на събиранията и провеждането на мероприятията.

Същата вечер, когато беше оценявана оперативната обстановка в страната и някои други въпроси, Григор Шопов — първи заместник-министър на вътрешните работи, докладва, че след получаването на писмото инициаторите са приели довода и са се разотиили. Ръководството на Министерството на вътрешните работи счита, че с това случаят е приключен.

На следващия ден, около обяд на 26 октомври, позвъни началникът на Софийското градско управление на Министерството на вътрешните работи генерал Малинчев и докладва за случилото се пред „Кристал“ като свършен факт. Разпореждане за действия на органи на реда е издал той, след като му са отправени упреци и указания от секретаря на градския комитет Минчо Чунтов по поръка на тогавашните членове на Политбюро Димитър Стоянов и Иван Панев. На

въпроса ми, какво точно се е случило, бях информиран, че група лица са проявили неподчинение на разпоредбата на Столичния народен съвет. Шестима граждани са извозени с автобус до Южния парк, за да провеждат замисленото от тях мероприятие на определеното им място. Докладвано ми беше също така, че е употребена физическа сила, тъй като гражданите са се противопоставили на милиционерското разпореждане да се качат в автобуса. Александър Каракачанов е легнал на земята, а друг активист на Екогласност — Деян Кюранов, е направил опит да си удари главата в автобуса. Този опит е осуетен от служител на Министерството на вътрешните работи. При употребената физическа сила не са използвани палки, белезници и други помощни средства. Не е имало и няма опасност за здравето на гражданите.

Разпоредих писмено да ми се докладват всички обстоятелства по случая от 26 октомври.

От представения по-късно доклад стана ясно, че имало е един, а два случая на принудително транспортиране на граждани до Южния парк.

На 26 октомври в 7,00 ч. сутринта писмото на Столичния народен съвет е било връчено от заместник-председателя на община „Средец“ на Александър Каракачанов, който го приел, без да реагира.

Същия ден, около 11,00 ч. група от 15—20 граждани — членове на „Екогласност“, сред които и Александър Каракачанов и Деян Кюранов, се събрали в близост до Първа градска болница, след което се насочили по ул. „Г. С. Раковски“ към градинката пред комплекс „Кристал“. На около 200 м след болницата групата е предупредена от служител на Софийско градско управление на Министерството на вътрешните работи, че гражданите не изпълняват решението на Изпълнителния комитет на Столичния народен съвет, за което носят отговорност. Приканил ги да се насочат към Южния парк. В отговор Александър Каракачанов показал писмото и заявил, че присъстващите не го приемат и няма да изпълнят разпореждането на Столичния народен съвет.

Отказвайки да се съобрази с предупреждението, групата влиза в частен дом, взема пропагандни материали и организирано се насочва към комплекс „Кристал“.

За предотвратяване нарушението на обществения ред служители на Софийско градско управление на Министерството на вътрешните работи извели от групата най-активните участници — Александър Каракачанов, Деян Кюранов, Красимир Кънев, Лиляна Александриева, Николинка Николова и Донко Иванов, които с автобус били превозени до Южния парк и освободени.

Останалата част от групата продължила към комплекс „Кристал“. Около 11,20 ч. на входа на градинката били посрещнати от друг служител на Общинския народен съвет „Средец“ Павел Спиридонов, който отново приканил участниците да изпълнят разпореждането на Столичния народен съвет.

Между случайно преминаващи през района граждани и групата на „Екогласност“ се разменяли остри реплики, напрежението нараствало и се създавала опасност от саморазправа. В градинката се оказали и редица чуждестранни журналисти, аташирани към Екофорума, които проявили голяма активност за документиране на инцидента. Сред тях бил и журналистът от Би Би Си Майк Пауър. Лицето Стоян Гоцев Рангелов, роден на 10 февруари 1925 г. в с. Долна Диканя, пенсионер, се нахвърлил с упреци срещу него, че не отразява работата на Екофорума, за което е изпратен в България, при което съборил на земята неговия фотоапарат.

Своевременната намеса на служители от Министерството на вътрешните работи предотвратила саморазправата между двамата.

При растящото напрежение и струлването на граждани подп. Бонев, зам.-началник по охраната на обществения ред в Софийско градско управление на Министерството на вътрешните работи, разпоредил да се изведат нарушителите на обществения ред от мястото, като бъдат превозени с автобус до Южния парк.

Със сила в автобуса са качени и откарани в Южния парк 15 души: Димитрина Петрова, Пламен Даракчиев, Любомир Собаджиев, Едвин Сугарев, Владимир Христов, Еленко Божков, Николай Цонев, Констанца Попова, Мария Попова, Костадин Георгиев, Валерий Андреев, Величко Панайотов, Юрий Яковлев, Т. Йорданов, Юрай Квака и още едно лице. Петър Слабаков се е качил последен в автобуса по собствено желание.

Около 14,00 ч. почти всички активисти на „Екогласност“ са се завърнали отново пред комплекс „Кристал“.

Като отчетох очевидните различия във фактическите обстоятелства, съдържащи се в двата доклада на Софийско градско управление на Министерството на вътрешните работи и допълнителни твърдения, съдържащи се в 7 жалби на граждани, е възложено на комисия да извърши обстойна проверка.

Уважаеми народни представители! От всяка гледна точка случаят от 26 октомври е достоен за съжаление. За щастие няма пострадали хора. Конфликтът е ограничен преимуществено до морални щети — и за обикновените граждани, и за служителите на Министерството на вътрешните работи. Въпреки че указанията или действията са извършени без

знанието на ръководството на Министерството на вътрешните работи, ние дължим извинение на всички тях.

Аз благодаря за питането и за възможността да докладвам пред Народното събрание, защото по наше дълбоко убеждение случаят 26 октомври поставя принципиални проблеми.

Първият въпрос е свързан с това, че липсваха законите, които вчера ние обсъждахме — закони, които определят реда за реализиране на конституционно гарантирани права на гражданите на Народна република България.

Този извод не се формира в ръководството на Министерството на вътрешните работи сега или във връзка с питането в Народното събрание и конкретния случай от 26 октомври.

Като сравнително нов човек за системата на Министерството на вътрешните работи, след като се запознах с основните направления на дейност, още в първите месеци забелязах някои остри смущения в една част от състава на министерството.

Първото смущение беше, че нашият състав е заставен на практика да избира между светостта на дълга и реалната истина и между съзнателно поетата отговорност за целта и средствата за осъществяване на тази цел при недостатъчна правна защитеност на милиционерския състав.

Това раздвоение беше тежко, защото изпълнението на възложените задачи в органите на Министерството на вътрешните работи не е било и никога не може да бъде въпрос на личен избор.

Ето защо една от първите ми стъпки като министър на вътрешните работи беше писмено и устно да информирам Централния комитет, правителството и Държавния съвет, да настоявам при всеки повод за необходимостта от нормативно регулиране на тези процеси.

Законопроектите за събранията, митингите и демонстрациите, за обществените сдружения на граждани, които обсъдихме вчера, са разработени главно по настояване на Министерството на вътрешните работи. Пълни или непълни, тези документи съвместно с Министерството на правосъдието и Главната прокуратура бяха внесени в Съвета по законодателството при Държавния съвет още през м. април т. г.

В съответствие с идеята за изграждане на правова и демократична държава тези законопроекти бяха замислени и разработени в пакет с приетите вече закони, свързани с Виенските договорености. Не ми е известно поради какви причини беше забавено тяхното внасяне в Народното събрание. Отговорност за това нося и аз и като министър, и като народен представител. Право на парламента е да прецени

степеня на тази отговорност, както и довернето си към ръководството на Министерството на вътрешните работи.

Второ. Новото разбиране за ролята и мястото на органите на Министерството на вътрешните работи в правовата държава и гражданското общество изисква да реализираме възложената правозащитна дейност единствено като законосъобразно противодействие на престъпните посегателства, в защита на конституционния строй, националната сигурност, обществения ред, правата, свободите и законните интереси на българските граждани.

В тази връзка ние ще търсим подкрепата на Народното събрание и обществото за приемане на закони: най-напред за националната и социалната сигурност (нещо, което би трябвало да го имаме, ако уважаваме себе си като държава), а на тази база — за Държавна сигурност, за Народната милиция, за усъвършенстване на Наказателно-процесуалния кодекс.

Тези закони да се обсъдят най-широко и да бъдат добре известни на всеки български гражданин. Това ще бъде надеждна гаранция за защита на гражданите както от правен нигилизъм, така и от евентуален произвол на техните защитници. Естествено е, че по този път и нашите действия ще бъдат правно защитени. При осъществяване на задълженията си служителите на Министерството на вътрешните работи ще действуват с ясното съзнание, че изпълняват волята на парламента, волята на народа.

На 9 декември, събота, в столицата се проведе шествие на голяма група граждани, за което нито една обществена организация или структура не пое отговорността като организатор. И тогава, както и на вчерашния митинг, се издигаха и скандираха антиконституционни и антисоциалистически лозунги, поведението на част от гражданите надхвърли допустимите за всяка цивилизована или претендираща за правова държава граници. Безусловно се отхвърлиха всякакви опити за въздействие с демократични средства и хуманен диалог. Тези прояви налагат да се активизира цялото общество, за да бъдат опазени редът и спокойствието в нашата страна.

В същото време е нужно да се укрепват звената на Министерството на вътрешните работи за борба с растящата криминална и организирана престъпност. Опитът на всички други социалистически страни показва, че при осъществяването на такива радикални политически и икономически промени, включително по пътя на по-нататъшната демократизация на обществото, има значителен ръст на престъпността и другите отрицателни явления.

Важен принцип, който следва да прониже нашата дейност, е откритостта за обществото. Една от идеите ни в това

отношение е да търсим присъствието на пресата, на телевизията и радиото в реалното време на събитията. По-трудно и по-отговорно е да се работи в условията на гласност. Но не може и да се отнема правото на обществото да разполага с информация за своята държавна и национална защитеност.

Като висша форма на държавен и обществен контрол върху дейността на Министерството на вътрешните работи е нужно и ние приемаме да се утвърди контролът на Народното събрание.

Уважаеми народни представители! Съзнавам, че изложените идеи не изчерпват всички проблеми и задачи, които имаме за активно включване на органите на Министерството на вътрешните работи в преустройството и за защита правата на гражданите. Вярваме, че време и възможности за обсъждане на тези въпроси ще бъдат предоставени в съответните парламентарни комисии. Защото както във всички области и сфери много неща трябва да се изменят като начин на мислене, като настроение за работа и в системата на Министерството на вътрешните работи.

Ръководството на министерството винаги се е отнасяло с голяма строгост към отклоненията от нормите на служебно поведение на нашите служители. И в същото време искам да уверя Народното събрание, че мнозинството от служителите са предани патриоти. Те служат и ще служат вярно на обществените идеали!

Благодаря за вниманието.

Председател Станко Тодоров: Другарки и другари народни представители! Вие чухте доклада на министъра на вътрешните работи. Преди да пристъпим към вземане на решение, желае ли някой да вземе отношение по доклада? Да, проф. Михаил Геновски.

Михаил Геновски: Тази сутрин в 7 часа ми звъни жена, която не познавам. Казва: „Аз съм Ваша избирателка“. Протестираше, гдето Народното събрание е дало отрицателна квалификация на тази демонстрация. Аз не съм прочел нищо, нито съм слушал радиото, защото снощи се прибрах към 24 часа. Дори влязох в пререкание с нея.

— Известно ли Ви е — казах аз — че са хвърляни камъни?

— Това са отделни лица.

— А известно ли Ви е, че имаше свиркания? — казах аз.

— И аз свирках — отговори ми.

— На каква възраст сте Вие?

— На 55 години — каза тя.

Бях доста рязък с нея. Казах й:

— Аз редовно идвам при Вас и правя отчет. Имате ли доверие в мен?

— Във Вас — казва — имаме доверие.

— Помирихме се — рекох — на лична линия.

Това, което стана снощи, показва едно опасно състояние. Във връзка с това трябва да ви кажа, че аз особено изживявам несдържаността, която вече съществува в част от нашето общество. Заедно с това не завиждам на органите на Народната милиция и на органите на Министерството на вътрешните работи.

Преди около месец и половина-два ме спира кварталният инспектор на района, където живея — майор Благоев. Каза ми, понеже знае, че съм народен представител, че снощи, като обикалял постове, един млад милиционер му показал много домати около него. Една група младежи го ругаела и замеряла с домати. „А ти какво направи?“ — попитал той. „Какво да правя — отговорил милиционерът — единственото, което можех да направя, е да вдигна пушката и да стрелям. Не го сторих.“

Мисля си за изживяванията на този човек, който е поставен на пост.

Дори споделих снощи тук в една от почивките какво ли би станало, ако 200 души решат да нахлуят в Народното събрание? Има две възможности. Едната е охраната да се огъне, а другата е тя да действа с оръжие. Тогава целият свят ще гръмне. Въпреки че въпросът е решен, смятам, че трябваше този въпрос да го гласуваме окончателно, а не да го отлагаме.

Министърът не засегна или поне аз не чух да се засяга въпросът, по който твърде много се шумя — за чуждия кореспондент, който имал камера, която е била строшена, а той е бил ударен по лицето. Нещо повече, не знам дали моята осведоменост е вярна, но по това време на Международния екофорум то е станало дипломатически въпрос. В такъв случай обяснението, което даде тогава Дюлгеров пред Екофорума (предаваха го и по телевизията), ми се видя свършено непарламентарно. Когато изникне такъв инцидент, парламентарната практика в другите страни е министърът на вътрешните работи да дава оставка. Не искам да кажа, че когато ставаха всички тези неща, ние сме стигнали дотам. Всичко това обаче е видимо, то личи и от изложението. Това е резултат от поведението и стила на управлението, който беше наложил Тодор Живков.

Смятам, че трябва да създадем малко увереност на органите на Министерството на вътрешните работи. Ще трябва срещу тези, които много грубо нарушават обществения ред, да се вземат мерки. Докъде ще стигнем ние с лозунгите, които се издигат за смърт? За това законът има разпо-

редби. В промените, които се предлагат, няма предложение за промяна. Заедно с това липсва и необходимият политически климат. Разбирам, че въпросът е много сложен. Той трябва добре да се обмисли в тесен кръг, за да може евентуално да се вземат мерки за преодоляване на целия този взривен момент в съзнанието на известна част от нашето общество.

Какво решение ще вземем?

Председател Станко Тодоров: Ще го прочетем и вие ще вземете отношение по него.

Михаил Геновски: Искам да ви прочета чл. 84, ал. 1 от Конституцията: „Приетите от Народното събрание закони, решения, декларации и обръщения се обнародват от Държавния съвет“. Другари, законите и решенията имат юридическа сила, а декларациите и обръщенията имат морално-политическа стойност.

Председател Станко Тодоров: По този въпрос ще вземем решение, няма да приемем декларация.

Михаил Геновски: Искам да спомена две декларации в историята на човечеството. Първата декларация предшества Конституцията в Америка и съдържа принципите. Това са политически принципи. След това се приема Конституцията.

Вторият пример е наш. На 30 декември 1922 г., когато беше жив Ленин, се проведе Конгресът за учредяване на Съветската федерация. На 30 декември 1922 г. се приеха два документа: първият е декларацията и веднага се прие международният договор, който има ролята на Конституция. Беше ли достатъчна декларацията? Не беше. Тогава беше спазена една историческа практика.

Когато Народното събрание гласува документи, то дава пример на цялата наша общественост. Трябва добре да държим сметка и за наименованията.

Председател Станко Тодоров: Има думата Любен Кулишев.

Любен Кулишев: Доколкото мога да съдя по този въпрос, възприемам обясненията на др. Танев като откровени и обективни. А това бяха същевременно и едни необходими обяснения, като имаме предвид каква вреда нанесоха на нашата страна тези достойни за съжаление събития. Всички, които са присъствували на форума, можаха в това отношение да си дадат веднага сметка, дадоха си сметка и другите.

Другарят Танев направи и някои изводи от тези събития и тези изводи, общо взето, смятам, че бяха правилни. Но заедно с това, струва ми се, той пропусна един много важен извод. В неговите обяснения на няколко пъти се преплиташе намесата при тези събития на секретари на партията, на секретари на градския комитет на партията. На мен ми се струва, че дотогава, докато не се направи ясно разграничение във функциите на партийните и на държавните органи, дотогава няма да имаме истинска правова държава и ще има такива случаи, каквито станаха на 26 октомври. И аз искам да вярвам, че новото ръководство на партията и държавата в това отношение няма да допуска такива опасни рецидиви.

Петър Младенов: Много правилна бележка правих, точно така. Точно така.

Любен Кулишев: Да, благодаря другарю Младенов.

И една последна бележка. Искам също да вярвам, съгласен съм с др. Танев, че тези два закона, които ще приемем през януари — за сдруженията и за събранията, имат голямо значение. Но при прилагането на тези закони нека да положим всички усилия, това се отнася и за органите на държавната власт, и за гражданите също така, да няма тази печална, а понякога и цинична разлика между думите и делата, между законите и практиката на тяхното прилагане.

Това исках да кажа само.

Председател Станко Тодоров: Има думата народният представител Младен Исаев.

Младен Исаев: Другарки и другари, ясно е каква огромна, каква важна роля играе Народната милиция в нашия живот. Но за никого не е тайна, че нашата Народна милиция до най-голяма степен е компрометирана пред народа. Компрометирана е за това, защото органите на Народната милиция досега живееха със самочувствието, че имат всякакво право, без всякакъв контрол, че могат да разполагат с пълна власт над всеки гражданин. Това самочувствие на нашата милиция трябва да се изкорени. Не може, другари, не може такъв орган, какъвто е Народната милиция, да има такова самочувствие на безотговорност. Всеки от нас се е сблъсквал със случаи, когато в контакт с народен милиционер отговорният орган на държавата се отнася грубо, нехуманно към гражданите.

Редно е и аз препоръчвам на органите на Министерството на вътрешните работи да направят всичко да превъзпи-

тат в хуманно отношение и в чувство за отговорност, а не за безотговорност, органите на Народната милиция.

Председател Станко Тодоров: Има думата Стефан Нинов.

Стефан Нинов: Другарки и другари народни представители! Аз искам да допълня информацията на министъра на вътрешните работи с някои кратки пояснения. Защо се налага да бъдат направени тези пояснения пред парламента? Затова, защото след неприятния инцидент на 26 октомври бяха направени някои предложения и изявления от активисти на Екогласност, в които се казва, че вероятно тази репресивна операция на милицията се провежда по указание на кмета на София, и фактически десетки публикации в западните средства за масова информация, излъчвания по чуждестранните информационни средства, телевизионните компании и радиостанциите пряко свързваха инцидента на 26 октомври с моето име.

Как се развиха нещата, другарят Танев информира. Аз бих искал само да допълня някои други обстоятелства. Какви са те?

На 23 октомври секретарят на Централния комитет Димитър Стоянов проведе среща, на която бях повикан. По повод на заявление на Екогласност за провеждане на шествие на 3 ноември за връчване на петиция в Народното събрание той даде категорични указания, за които твърдеше, че са обмислени и решени, където трябва. Тези указания се отнасяха до следното: незабавно, лично при мен, да се проведе среща с активисти на Екогласност в присъствие на градския прокурор и да им бъде внушено, да им бъде съобщено, че шествието, което искат да проведат на 3 ноември, не следва да се провежда и че ако то се проведе и се получат инциденти, затова ще носят лична отговорност организаторите на това шествие, т. е. Екогласност.

Такава среща беше проведена. На нея присъствува заместник-градският прокурор, тъй като градският прокурор по това време беше в отпуск, не беше в столицата, а от страна на Екогласност — др. Александър Каракачанов. На срещата присъствува и секретарят на изпълнителния комитет Елен Петров. Разговорът се проведе, Каракачанов каза, че няма пълномощия да поеме ангажменти и че ръководството на Екогласност през нощта ще разгледа този въпрос, тъй като през деня е заето с организационни ангажменти, и те ще преценят как трябва да ползуват правата си, произтичащи от Конституцията. Става въпрос за правото на провеждане на митинги, шествия, събрания и демонстрации. С това свърши този ден.

След това обаче мероприятията, които се провеждаха пред „Кристал“, създаваха известно напрежение, според мен не чак толкова голямо, независимо че се явиха протести главно от страна на художниците, които там бяха разположили своите картини, традиционно, повече от година и половина, и всъщност там се установява контактът със софийското население, включително и продажбата на тези произведения на изкуството. Пак подчертавам, конфликтът не беше толкова голям с художниците. Въпросът обаче за „Кристал“ се наелектризира, приповдигна се ролята на това мероприятие, което там се проведе. Мисля, че тези неща ги имаше и в доклада на др. Георги Танев, както и указанията от Димитър Стоянов да се вземат категорични мерки. Така се стигна до неприятния случай на 25 октомври, който предшества инцидента, момент, когато около „Кристал“ се явиха органи на реда, униформена милиция и по същество искаха да ограничат, беше им възложено да ограничат контактите, при които се агитираше и се събираха подписи под петициите за проектите „Рила“ и „Места“, и едновременно с това се записваха членове на „Екогласност“.

Тогава се поиска това писмо и то е в съответствие с всички уточнявания, които бяха направени в подготовка на Екофорума. Те бяха: официалните мероприятия на Екофорума се провеждат в Народния дворец на културата, за паралелни, съпътстващи мероприятия се определяха салоните на читалище „Петър Берон“, а за мероприятие на открито — територията на Южния парк. Какъв беше замисълът? Да не се нарушава общественият ред и всичко да бъде даже в една транспортна ос — НДК, „Петър Берон“ — Южния парк. Това всичко беше обявено. Но в момента, на 25, всъщност се поиска писмена забрана за това да се събират пред „Кристал“. Вследствие на това и на искането на отговорен представител на американската делегация за Екофорума, който беше дал указания на улицата на офицер от Софийското градско управление — подполковник Бонев, веднага да доведе кмета на София. Това ми беше предадено, но не го възприех като молба, а като нареждане на заместник-ръководителя на американската делегация, който е и заместник-помощник държавен секретар на Съединените щати. Възприех като обида едно такова нареждане на официален представител на чужда държава по негово нареждане кметът да се яви и да даде лично обяснение, и то на софийска улица.

Спокойно подготвихме текст на писмо, понеже се постави въпросът на всяка цена да има писмо, адресирах го до Каракачанов и всъщност в това писмо съобщавах, според мен в учтива, а не в забранителна и повелителна форма, че

определеното място за провеждане на паралелни и съпътстващи мероприятия е Южният парк. С това свърши 25 октомври.

На 26 нещата се развиха според мен така, както докладвах и тук др. Георги Танев. Аз бях информиран след 14 часа, че това мероприятие всъщност е проведено. Вечерта се направиха изявления и се явиха повече от 100 публикации, в които неправилно се отнасяше въпросът към кмета и към Изпълнителния комитет на Столичния народен съвет.

Като народен представител и кмет на столицата се чувствавам задължен да ви информирам и по този начин да сваля всякаква отговорност и съмнение за съпричастност в един, бих казал, много неприятен инцидент, който съвсем естествено след това имаше последствия.

Не възприемам, само с едно изречение ще опресвертая това, което др. Младен Исаев твърди. Според мен нашата милиция, униформената милиция няма самочувствие. Не четя има голямо самочувствие, тя няма самочувствие. Тя не реагира адекватно на законите и на наредбите. Тя се пази от стълкновения, даже от разговор с нарушителите. И в този смисъл естествено е и правителството, а и ние като парламент трябва да подкрепим усилията и да възстановим самочувствието на тези хора, които са длъжни да съблюдават реда и законите и да внушават такова чувство у всички граждани на страната.

Благодаря ви.

Председател Станко Тодоров: Има думата народният представител Николай Дюлгеров.

Николай Дюлгеров: Уважаеми другарки и другари народни представители! Софийският Екофорум завърши успешно и той има висока оценка от всички участници. Получи и високата оценка на целия свят като крупно мероприятие в рамките на Общоевропейския процес.

Инцидентът на 26 октомври ще остане като петно. Този случай блокира Екофорума и имаше опасност той да бъде провален. При това трябва да допълня, че след един ден имаше опасност отново да се блокира работата му, тъй като бяха взети мерки по указание пак на Централния комитет да бъдат върнати в провинцията редица лидери на неформалните организации, дошли специално за Екофорума и присъстващи на него по покана на делегации от западните страни. Нашата молба, благодарение на благоразумието на др. Георги Танев, те да не се върнат, беше изпълнена незабавно и това създаде възможност да продължи и след това второ кризисно състояние Екофорумът. Спо-

ред Виенските договорености главното, което бяхме длъжни да направим като страна-домакин освен организационно-техническата подготовка и активно участие, беше да осигурим обстановка на пълна откритост и демократичност при провеждане на срещата. Веднага искам да кажа, че ако се създадоха такива трудности и пречки, главната причина е, че тогавашното партийно ръководство трудно възприемаше тази постановка. Ние дълго обяснявахме, особено пред ръководството на Министерството на външните работи и на партийното ръководство, необходимостта от осъществяването на тази обстановка. Веднага ще кажа, че това бяха няколко заседания по едни и същи въпроси и това наложи др. Младенов да направи предложение да напишем становище по всички въпроси, задължителни за всички органи. В това становище беше ясно подчертано, че никакви принудителни мерки не могат да се използват, тъй като това ще бъде в пълно противоречие с Виенските договорености. Въпреки това инцидентът е факт.

Трябва да кажа, че изработването на нашия отговор беше сложна работа. Имахме подкрепата на др. Младенов и на др. Атанасов. Искам да кажа, че др. Младенов ни подкрепи с телефонен разговор. Ще съобщя, че отговорността на това изложение поехме с др. Станишев, тъй като ни беше препоръчано да го съгласуваме и с други. Този факт действително е за съжаление и ако не беше той, нашият Екофорум и ние като страна-домакин щяхме да получим супероценка. Разбира се, това правилно се обсъжда тук и правилно ще получи и отрицателната оценка на нашия парламент.

Същевременно искам да кажа, както изтъкна и председателят на Столичния народен съвет, че не само пред градинката при Кристал, но и другите мероприятия на Екогласност не се провеждаха в лоша атмосфера. Напротив, те се държаха лоялно и дори след инцидента не създадоха допълнителни трудности за Екофорума. Случаят не бива да бъде повод за квалификация и политически изводи за органите на Министерството на вътрешните работи. Смятам, че те извършиха огромна работа, за да може това крупно международно мероприятие да се проведе и завърши успешно.

Благодаря.

Председател Станко Тодоров: Предлагам да прекратим разискванията по този въпрос и да приемем следното

РЕШЕНИЕ

Като изслуша доклада на министъра на вътрешните работи по някои въпроси, свързани с жалби на граждани за

нарушаване на техни права, и станалите разисквания, Народното събрание

РЕШИ

1. Према за сведение доклада на министъра на вътрешните работи.

2. Констатира, че са допуснати някои нарушения от длъжностни лица в Министерството на вътрешните работи и от други органи, които са увредили права и интереси на граждани и организации. Осъжда тези действия и възлага на министъра на вътрешните работи да установи виновниците за тяхното извършване и да потърси отговорност от тях.

3. Да се предприемат необходимите мерки за възстановяване увредените права на гражданите и да се възмездят материалните и моралните вреди, които са им нанесени с противозаконните действия на съответните органи.

4. Министърът на вътрешните работи да информира до края на март 1990 г. Народното събрание за предприетите мерки и за резултатите от тях.

5. Същевременно във връзка с някои нарушения на обществения ред по време на масови прояви възлага на министъра на вътрешните работи със съдействието на компетентните държавни органи да предприема ефективни мерки на основата и в рамките на закона за недопускане и пресичане на подобни нарушения в бъдеще.

Има ли предложения по това проекторешение?

Има думата др. Славчо Трънски.

Славчо Трънски: Там, където се говори за информация на Народното събрание, да се добави и обществеността.

Председател Станко Тодоров: Има думата Константин Атанасов.

Константин Атанасов: Другари, смятам, че въпросът не се доизясни прецизно. Трябва да се има предвид, че тези събития станаха преди 10 ноември. Обстановката беше такава, че въобще такива прояви като демонстрации не се допускаха и разпорежданията бяха централни. Др. Станишев беше определен за координатор по провеждането на този Екофорум. С него трябваше да се съгласува всичко. Лично той ходи два пъти при Тодор Живков по въпроса да се определи читалището „Петър Берон“ като място да се провеждат събрания, да не се протестира срещу събирането на подписи. След това Димитър Стоянов отива при него и се

променят нещата. Милицията нямаше никакви указания какво да прави и как да действа. Не се прояви гъвкавост. След като веднаж се допусна пред „Кристал“ да се събират подписи, а след това в Южния парк и да се проведат манифестациите, нямаше да се стигне до такива инциденти. Трябва да сме наясно с това.

Предлагам, докато законите не са приети още, да се установи контакт с организаторите на тези манифестации да се договорят при какъв ред ще се провеждат те и на милицията да бъде ясно какво да прави. Не министърът да се разпорежда и да оправя. Една такава обща постановка за вземане на съответни мерки и да не се допускат нарушения е много проста, но практически милицията, като отиде, да знае какво да прави. Иначе обвиняваме все милицията, че нарушава. Милицията е компрометирана толкова, колкото и властта.

Председател Станко Тодоров: Думата иска проф. Михаил Геновски.

Михаил Геновски: Във връзка с изказването на др. Любен Кулишев предлагам да има една точка, в която да се каже, че една от причините за настъпилите смущения е партийната намеса в работата на административните органи.

Председател Станко Тодоров: Има думата народният представител Иван Димитров.

Иван Димитров: Другарки и другари народни представители! Аз се чувствам пряко задължен да взема отношение по случая, станал на 25 октомври.

Председател Станко Тодоров: Вашият министър взе отношение. Прекратихме разискванията, а сега отново започваме.

Иван Димитров: Мероприятието по Екофорума продължи 20 дни. То беше обезпечено през всички тези 20 дни със силите и средствата по охраната на обществения ред от Народната милиция. Няма нито един случай на територията на Народна република България на превишаване на права, нарушени права по отношение на граждани, чужденци, журналисти и др., участващи в Екофорума. Това е единственият случай.

Аз съм съгласен с това, което се предлага като решение по този случай, но да не се обобщава, че Народната милиция в мероприятиято е влязла в подобен неправилен, неprecизен контакт с гражданите и участниците в Екофорума

и е zlepоставила нашата страна и мероприятията, не съм съгласен.

Председател Станко Тодоров: Моля другарите, които са съгласни с предложения проект за решение, да гласуват.
Против? — Един. Въздържали се? — Десет. Приема се.
Обявявам 30 минути почивка.

(След почивката)

Председател Станко Тодоров: Другари народни представители, продължава нашето заседание.

Пристъпваме към разглеждане на следващата точка от дневния ред:

Предложение на парламентарната група на Българската комунистическа партия да не се поставят портрети на живи ръководители в държавни учреждения и на други обществени места.

Ще ви прочета предложението:

„Другарки и другари народни представители, по поръчение на Парламентарната група на Българската комунистическа партия предлагам Народното събрание да приеме следното

РЕШЕНИЕ

Да не се поставят занапред портрети на живи ръководители в държавни учреждения и на други обществени места.

Председател на парламентарната група на БКП: **А. Луканов**“

Желае ли някой да вземе отношение по това предложение?

Има думата Огнян Дойнов.

Огнян Дойнов: Аз искам да направя една уговорка само. Освен на международно приетите, тъй като в цял свят има практика в посолствата да има портрет на държавния глава. Не се уважава държавата, ако в нейното посолство не са поставени знамето и портретът на държавния глава. Може би с такова изключение да се приеме.

Председател Станко Тодоров: Други бележки?

Слав Хр. Караславов: Да не се слагат в учебниците портрети, които непрестанно сменяме.

Председател Станко Тодоров: Петър Младенов има думата.

Петър Младенов: Аз благодаря на др. Огнян Дойнов, че повдига този въпрос. Това, което го каза, е така.

Но, другари, ние преживяхме дълги години с много големи извращения, прекалени извращения.

Нека сега да решим така: на нито един жив деятел портрети да не се окачват, включително и на държавния глава. Разбирам те, Огняне.

Що се отнася до знаците, които ще символизират България, нека бъдат знамето и гербът. А нмаме толкова много национални достойни герои, на които можем да държим портретите. Това е и Ботев, това е и Левски, това е Благоев, Димитров и много — цяла плеяда.

Много ви моля така да се приеме, както се предлага.
(Ръкопляскания)

Председател Станко Тодоров: Които са съгласни с предложениния проект за решение, да гласуват.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Решението се приема единодушно.

Другари, преди да пристъпим към следващата точка от дневния ред, давам думата на министъра на народната отбрана Добри Джуров.

Добри Джуров: Другарки и другари народни представители! Искам да информирам Народното събрание във връзка с един от пунктовете на резолюцията, която пленумът на Централния комитет на Българската комунистическа партия прие на 13 т. м. Цитирам: „Поддържайки надеждна отбранителна способност и своите съюзнически задължения, Народна република България следва да дава адекватен принос в разоръжаването. Като непосредствена стъпка пленумът предлага на предстоящата сесия на Народното събрание правителството да оповести бюджетните разходи за отбраната, числеността и въоръженията на Българската народна армия.“

Позволете ми в тази връзка да изкажа някои мисли.

Като вземам думата, искам да направя една уговорка. Днес нямам намерение да правя анализ, отчет за състоянието на въоръжените сили, в частност за Българската народна армия, за перспективите за нейното развитие. Естествено те ще се определят с отчитане на влиянието на всички фактори, както вътрешни, така и външни, въз основа на фундаменталното въздействие на новото политическо мислене и стратегията за обновление на нашето социалистическо общество.

Давам си ясна сметка, че засилващият се диалог между Изтока и Запада и постигнатият напредък на предоговори-

те във Виена за съкращаване на обикновените въоръжени сили и мерките за укрепване на доверието и сигурността създават качествено нова социална-историческа среда, в която ще се решават задачите по отбранителното строителство на Въоръжените сили на Народна република България.

Това е изключително важна и същевременно динамично развиваща се проблематика, която изисква специално разглеждане. Над нея работим и ще продължаваме да работим.

В моето непосредствено конкретно изказване искам да се спра на три въпроса.

Имайки предвид резолюцията, която е част от резолюцията, която току-що прочетох, в която категорично беше изразена волята на Народна република България и занапред да дава своя принос за укрепването на мира и международната сигурност, правителството ме упълномощи да направя следните изказвания пред Народното събрание:

1. По бюджета и бюджетната издръжка и разходи за отбраната.

Издръжката на армията — фонд „Работна заплата“, комунално-битови услуги, техника, машини и съоръжения, запасни части и други, през тази година възлиза на 899 млн. лв. За научноизследователската и опитно-конструкторската работа са предвидени 6 млн. лв. За покупка на въоръжения и техника от местно производство и от внос тази година са разходвани 640 млн. лв. Строителната програма възлиза на 60 млн. лева.

Както се вижда, общата сума на разходите за армията за 1989 г. е 1 млрд. и 605 млн. лева.

Големи ли са тези разходи за Българската народна армия? Могат ли да бъдат намалени? Нека на базата на информацията, която ще съобщя, всеки сам да си даде отговор.

Военният бюджет на Турция през тази година възлиза на 2 млрд. и 400 млн. долара, а на Гърция — 2 млрд. и 240 млн. долара. Двете страни получават помощи от Съединените американски щати: Турция — над 520 млн. долара, Гърция — над 350 млн. долара. Освен това от Федерална република Германия през тази и през следващата 1990 г. съответно Турция ще получи 140 млн. долара, а Гърция — над 75 млн. долара.

2. По състава на Българската народна армия.

Вие знаете, че през 1988 г. беше оповестен съставът на въоръжените сили от Варшавския договор. Към 1 януари 1989 г. числеността на Българската народна армия възлизаше на 117 хил. и 500 души. С решение на Държавния и Министерския съвет от 27 януари 1989 г. численият състав беше намален с 10 хил. и към сегашно време е 107 хил. души.

Съгласно споменатото решение от 27 януари т. г. съкратихме 20 бойни самолета, 200 танка, 200 оръдия и минохвъргачки и 5 единици от Военноморския флот. И към 1 октомври т. г. Българската народна армия разполага със следните въоръжения: бойни самолети — 204, бойни въртолетите — 51, пускови установки за тактически ракети — 72, танкове — 2000, бойни машини на пехотата и бойнотранспортъори — 2365, реактивни системи за залпов огън с калибър над 75 мм — 3790, бойни кораби 105, в т. ч. три подводни лодки.

И тук се налага съпоставяне на тези данни с тези на Турция и Гърция.

Турция разполага с най-многочислената армия в Европа — над 650 хиляди. При това, забележете, повече от половината от тази армия се намира в проливната зона в Босфора и Дарданелите и Източна Тракия, т. е. недалеч от нашата югоизточна и южна граница.

Числеността на въоръжените сили на Гърция възлиза на 190 хил. души.

Количеството на основните въоръжения в тези две армии неколкостранно превишава наличните в Българската народна армия.

Мисля, че тези данни са достатъчни, за да може всеки български гражданин да добие ясна представа за стратегическото положение на нашата страна и за голямата отговорност, която лежи върху Българската народна армия за гарантиране на националните интереси и въоръжената защита на нашата родина.

Като съобщавам тази информация, аз изрично искам да подчертая, че в лицето на никоя от съседните страни и никой от съседните народи ние не виждаме свой враг. Народна република България е за добросъседство, приятелство и сътрудничество и е готова на адекватен принос в разоръжаването.

3. За мястото на въоръжените ни сили в обществото и държавата. Мисля, че техните функции и задачи трябва да бъдат периодически и юридически закрепени в специален закон за отбраната на страната. Такъв закон сега нямаме. В него трябва да бъдат определени системата за ръководство на цялото отбранително строителство, задълженията на държавните, на стопанските и другите органи и организации в защитата на страната, икономическите основи на отбраната, основните положения, свързани с изграждането и подготовката на Въоръжените сили, системата за осигуряване на държавната сигурност и обществения ред, структурата и задачите на гражданската отбрана, правата и задълженията на гражданите и т. н.

Важно място в бъдещия закон следва да бъде отделено на привеждането на страната и Въоръжените сили от мирно

на военно положение. Законът, по наше мнение, би трябвало да бъде подготвен и внесен за разглеждане в Народното събрание след приемането на промените в Конституцията на Народна република България. Той трябва да бъде напълно съобразен с нея и националната отбранителна военна доктрина, по която, както знаете, на основата на приетата отбранителна доктрина на държавите от Варшавския договор на Берлинското съвещание ние работим. В него безусловно трябва да бъдат отразени и международните ни задължения, произтичащи от участието ни в Организацията на Варшавския договор.

Подготовката на този закон е задача, откровено казано, сложна, трудна, свързана с голяма изследователска работа. Освен Министерството на народната отбрана и Министерството на вътрешните работи към подготовката на проекта трябва да бъдат привлечени политически и държавни дейци, представители на общественно-политическите организации, видни наши юристи, икономисти, философи, социолози, представители на художествено-творческата интелигенция и др.

Важна роля принадлежи на ръководството на Народното събрание и постоянната комисия по отбраната и сигурността, предложението за създаването на която, не се съмнявам, ние вече го приехме, аз също го поддържам.

Следва да се даде възможност и на всички останали народни избраници да дат своя принос в подготовката на законопроекта.

Другарки и другари народни представители! Воините от Българската народна армия съзнават, че живеем във време на дълбоки, наистина революционни промени, които засягат всички сфери на нашия национален живот. Те възличат във водовъртежа на политическия живот буквално всички обществени групи, целия наш народ. Преосмисля се изминатият път, прави се възискателна оценка и преоценка на постигнатото, търсят се и се набелязват решения за преодоляване на тежките, придобили болезнен характер проблеми на нашето по-нататъшно развитие.

На тази цел беше посветен и проведенният в последните дни пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия. Имаме всички основания да считаме, че в доклада на Политбюро, изнесен от др. Петър Младенов, и в резолюцията на пленума наред с обосноващите критични и самокритични изводи и оценки за състоянието на страната ясно и достатъчно дълбоко е разкрита същността на новия стратегически курс на партията за премахване на всички компоненти на сталинския модел на социализма и изграждане на демократична правова социалистическа държава.

Съдбовните за бъдещето на страната ни промени, извършващи се от 10 ноември насам, намират най-жив отклик в

армейските редици. Имат място и огорчението и деформациите в миналото, тревогата за тежкото състояние на икономиката, на финансите, в социалната и духовната сфера, но главното е пълното одобрение и поддържане на новия стратегически курс на Българската комунистическа партия в страната, твърдата вяра на воините, че това е пътят, по който в нея ще се утвърди истинското народовластие и ще се придаде качествено нов облик на нашата социалистическа родина.

Позволете ми да завърша, като направя едно предложение.

Съгласно чл. 78, т. 11 от Конституцията, цитирам: „Народното събрание назначава и освобождава от длъжност главнокомандувачия на Въоръжените сили на страната“.

Главнокомандувач на въоръжените сили на Народна република България досега беше бившият генерален секретар и председател на Държавния съвет.

Предлагам да се гласува неговото освобождаване, а на негово място да бъде избран новият генерален секретар на Българската комунистическа партия и председател на Държавния съвет Петър Младенов.

Председател Станко Тодоров: Благодаря на др. Добри Джуров за доклада.

Искам да предложа накрая да вземем решение по неговото предложение за освобождаване на главнокомандувачия на Въоръжените сили и за назначаване на нов главнокомандувач.

Минчо Семов: Другари, мисля, че в духа на разискванията относно чл. 1 от Конституцията ние сега трябва да решим, че приемаме предложението само относно това — председателят на Държавния съвет да бъде новият главнокомандувач.

Председател Станко Тодоров: Предлагам, който е съгласен да бъде освободен Тодор Живков като главнокомандувач на въоръжените сили на страната, да гласува.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма. Предложението се приема единодушно.

Който е съгласен Народното събрание да избере за главнокомандувач на Въоръжените сили на страната председателя на Държавния съвет на Народна република България Петър Младенов, моля да гласува.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма. Предложението се приема единодушно.

Продължаваме с *второ разглеждане на законопроекта за утвърждаване на нормативните укази, издадени между десетата и дванадесетата сесия на Народното събрание.*

Давам думата на докладчика на Законодателната комисия и ръководствата на другите постоянни комисии Гиньо Ганев.

Гиньо Ганев: Другарки и другари, вчера по обсъждането на законопроекта за утвърждаването и изменянето на нормативните укази, издадени от Държавния съвет от 11 май т. г. досега, взеха думата много народни представители.

Всъщност по този законопроект се изказаха много мисли и идеи, но по повод на законопроекта, по-конкретно малко от предложенията се отнасят до неговото съдържание. Последните бяха разисквани внимателно от Законодателната комисия, от Комисията за защита на обществените интереси и правата на гражданите и от ръководствата на всички други постоянни комисии. Аз ще докладвам накратко резултатите от това обсъждане и предложението на комисииите.

Най-напред по Указ № 895 за изменение и допълнение на Закона за всеобщата военна служба.

Народният представител Стефан Данаилов направи предложение, което се свежда до това, чета: „В параграф 5 на този указ се казва, че младежите с висше образование и приети във висше учебно заведение, които отбиват редовната си военна служба, отслужват по досегашния срок, който е 2-годишен. Докато с изменение пак на този указ, чл. 24 от закона, се казва, че завършилите висше образование отслужват редовна военна служба 1 година. Неговото предложение се отнася до това, тези млади висшисти или тези, които са приети във висше учебно заведение, и сега отслужват редовната си военна служба, да бъдат освободени след изтичане на 1-годишен срок от времето, от което са взети в редовете на Българската народна армия.

Трябва да ви кажа, че по този въпрос станаха много оживени дискусии и с малко повече от половината от гласовете се предлага да се подкрепи предложението на народния представител Стефан Данаилов.

Главните съображения са, че не би трябвало да има чувство за неравенство между младежи от една и съща категория — висшисти или приети във висши учебни заведения. И в двата случая да бъде валиден срокът от 1 година.

Второ, във връзка с Указ № 922 за ползуване на земята и осъществяване на селскостопанска дейност. По този указ взеха думата Михаил Геновски, Андрей Андреев, Славчо Трънски, Димитър Михайлов, Георги Менов и т. н.

От всички изказали се подкрепя първоначалното предложение на комисииите да се отложи разглеждането на Указ № 922 за ползуването на земята и осъществяване на селскостопанска дейност, но да се възложи веднага изработването на нов законопроект за земята.

Комисиите предлагат в духа и на това, което каза министър-председателят, след като се отложи разглеждането на указа, което се предлага, да се възложи на Министерския съвет в едномесечен срок, това е срок, който посочи др. Георги Атанасов, да се подготви и внесе в Народното събрание законопроект, който да уреди и въпросите за ползуването на земята и осъществяването на селскостопанска дейност. Законопроектът да се предостави за всенародно обсъждане по реда на Закона за допитването до народа.

Третият указ, който беше дискутиран, е Указ № 1041 за изменение и допълнение на Закона за паметниците на културата. Изказаха се народните представители Горан Нинов, Светлин Русев, Георги Стоилов.

Предложението се свежда до това с указа, който се внесе тук на първо обсъждане по съображения, които вчера бяха изложени от нас в доклада, да се счита, че паметниците на културата от местно значение трябва да не се обявяват или да се изваждат от списъка на обявените от областните народни съвети и от техните изпълнителни комитети поради допуснати нарушения в тази практика, а да се възстанови правото на Националния институт на паметниците на културата относно тяхното определяне и стопанисване.

Народните представители Стефан Нинов и Георги Стоилов и днес при дискусиите развиваха такива становища и считат, че не трябва да се пренебрегват правомощията на народните съвети в това отношение.

Затова сега се предлага да отложим утвърждаването на този указ. Има Закон за паметниците на културата. Но веднага да се препоръча Комисията по духовното развитие на Народното събрание да разгледа внимателно този проблем и да го докладва с едно предложение за изменение на Закона за паметниците на културата, като се имат предвид и националните интереси, за които се счита, че се представляват по-добре от този Национален институт по паметниците на културата, но в никакъв случай да не се пренебрегват и съображенията на местните народни съвети.

Следващият е Указ № 1042 за изменение и допълнение на Закона за създаването на административно-териториални единици — области. Изказаха се народните представители Евка Развигорова, Филип Чакъров, Христо Русков, Светлин Русев, Светозар Петрушков и др., които взеха думата по време на заседанието на комисията.

Комисиите предлагат утвърждаването и на този указ да се отложи, защото Народното събрание преди това прие и е в сила закон за създаването на тези области. С този указ само се дадоха някои допълнителни права на областните народни съвети, но целият проблем за начина, по който областите трябва да функционират в бъдеще и въобще за ад-

министративно-териториалното устройство на страната, както се чуха вчера тук ясни гласове, предстои да бъде обсъдено. Затова комисните предлагат сега просто да се отложи утвърждаването на този указ, докато се изяснят по-точно правата, задълженията и компетенциите на областните народни съвети във връзка с принципите на общинското самоуправление.

По Указ № 1253 за гражданската мобилизация в мирно време. Вчера се предложи този указ да бъде отменен. Днес комисните подновяват това свое предложение, но вчера се изказаха интересни и важни съображения от народните представители Цено Хинковски и Борис Тодоров. Те считат, че място за гражданска мобилизация в мирно време, при определени условия, при конкретни случаи и за определени територии има място. Комисните стоят на принципното разбиране, че гражданска мобилизация в мирно време не може да се урежда с указ. Това е въпрос на закон.

Затова трябва да подкрепим предложението този указ да бъде отменен като противоконституционен и ако съществуват такива нужди, те да бъдат предложени да се обсъждат с един нов законопроект.

Накрая комисните обсъдиха и предложенията във връзка с Указ № 2377 за изменение и допълнение на Закона за народното здраве. Тук се развиха мисли от министъра на народното здраве Минчо Пейчев, както и конкретни съображения от др. Евка Развигорова.

Комисните още веднъж считат, че този указ трябва да се отмени. Проблемите на здравеопазването, устройствените проблеми, въпросът за фондовете и здравното осигуряване и т. н., съображения, които се обсъдиха вчера подробно, трябва да бъдат уредени само със закон. Указът е издаден противоконституционно. Тогава, когато ще се подготвя този нов законопроект за народното здраве, трябва да се имат предвид, комисията препоръчва това, съображенията на др. Развигорова, особено във връзка с чл. 100 и 108 на действащия Закон за народното здраве.

Това е докладът на комисните.

Председател Станко Тодоров: Разрешете ми да запитам председателя на Държавния съвет дали е съгласен с направените предложения на Законодателната комисия.

Петър Младенов: Да, съгласен съм.

Председател Станко Тодоров: Има думата другарят Добри Джуров.

Добри Джуров: Другарки и другари! Уважавам Законодателната комисия, която е обсъждала въпроса. Искам да внеса известно разяснение пред народните представители.

Указът беше приет през май, когато тази категория младежи, за които става дума, по същество навлизаше във втората година на своята служба. Сега сме вече края на 1989 г. Те имат вече почти 3,5 месеца служба от втората си година. Това е едната страна на въпроса.

Тези младежи ги използваме в определени видове и родове войски, които поддържат постоянна бойна готовност. Какво означава това? Това означава, че тези младежи са включени в бойните разчети на противовъздушната отбрана, която носи денонощно бойно дежурство.

Една от системите в рамките на Варшавския договор, една от системите на НАТО, която носи постоянно бойно дежурство, е системата на противовъздушната отбрана на съответната страна и на съответната коалиция. Тези младежи са включени в бойните разчети. По този начин осигуряват постоянната бойна готовност. Ако ги освободим сега, рискуваме бойната готовност на системата, която трябва да носи постоянна бойна готовност, да бъде понижена. Чини ми се, че Народното събрание в контекста на преговорите, които се водят във Виена, и особено в контекста на позицията на Турция по въпросите на разоръжаването, би следвало да прецени доколко е целесъобразно да отиваме на понижаване на бойната готовност на противовъздушната отбрана. Част от тези младежи са в бойните разчети на Военноморския флот (не говоря за сухопътните войски), които носят също така денонощно дежурство в акваторията на Черно море. Някой ще каже: защо носите това бойно дежурство? Отговорът е много прост. Зависи от поведението, от доктрината, от военното схващане за воденето на съвременна война. Във Виена водим преговори. Резултатите от тях, ако не 100 на сто, то поне 90 на сто, са ви известни. Никоя от тези западни страни, която прие мандата за воденето на преговорите във Виена, не се отказва от своята доктрина за изпреварващ и пръв удар. Следователно въпросът е, както казват някои учени, много комплициран. Тази комплицираност опира до сигурността на отбраната на нашата страна не само по въздуха. Противовъздушната отбрана осигурява сигурността на страната и на сухопътните войски, и на Военноморския флот.

Моля Народното събрание да разбере необходимостта в това отношение и да приеме тази формулировка, която предложихме ние.

Благодаря ви.

Гиньо Ганев: Другари, съображенията, които министър-

рът на народната отбрана разви тук, бяха по-обстойно разисквани и днес.

Стефан Данаилов: На заседанието на Законодателната комисия никой не каза за колко души става дума. Излиза, че цялото въоръжение и сила е в ръцете на тези висшисти, които са изкарали 1 година от военната си служба. Може данните, които съобщих вчера, да са неточни.

Гиньо Ганев: Другарки и другари, ще се гласува последователно за всеки от указите поотделно, които съставляват закона.

Указ № 895 — предлагаме да се гласува с първоначалните предложения на комисните без това допълнение, което правим днес, а именно: само в § 5 думите „и на министъра на културата, науката и просветата“, да се заличат по съображения, които бяха изложени вчера.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен с приемането на този указ с поправката, която направи Гиньо Ганев, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.
Приема се.

Гиньо Ганев: Указ № 896 за добавка към пенсите на участниците в Балканската и Първата световна война. По този указ комисните не правят предложение нито вчера, нито днес. Предлага се той да бъде утвърден, както е приет навремето.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен да се одобри указът, моля да гласува.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.
Приема се.

Гиньо Ганев: Указ № 1040 за изменение и допълнение на Закона за по-тясна връзка на училището с живота и за по-нататъшно развитие на народното образование в Народна република България с измененията, които са раздадени на народните представители преди сесията на Народното събрание:

а) в т. 1 думите: Министерството на културата, науката и просветата се заменят с Министерството на народната просвета по съображения, свързани с промени на наименованието на ведомството;

б) в т. 2, новата алинея 4 думите Министерството на културата, науката и просветата се заменят с Министерството на народната просвета и Комитета за наука и висше образование.

Други промени не се предлагат.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен с тези предложения за промени, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Приема се.

Гиньо Ганев: Другарки и другари народни представители, преминаваме към Указ № 1042 за изменение и допълнение на Закона за създаване на административно-териториални единици — области. В законопроекта, който ви е раздаден, той се предлага за утвърждаване. Днес комисните излизат със становище, което вече ви докладвах. Предлага се неговото разискване да бъде отложено. Затова той трябва да бъде изваден от този законопроект. За него да приемем решение, както и за Указ № 922, който е свързан със земята.

Предлагам да гласуваме решение за отлагане разглеждането на Указ № 1042.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен да се приеме решението за отлагане на указа, да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Приема се.

Гиньо Ганев: Указ № 1054 за изменение и допълнение на Закона за пенсията и на дял III от Кодекса на труда от 1951 г. със следната поправка: в § 1 думите „Асоциация „Съобщения“ се заменят с „Комитет за съобщения и информатика“. Това изменение се прави по съображения за точност.

Няма други предложения.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен указът да се приеме с тази поправка, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Приема се.

Гиньо Ганев: Предлага се да се утвърди Указ № 1055 за изменение и допълнение на Закона за лицата и семейството, Закона за кооперативните организации и Закона за жилищеностроителните кооперации. Напомням само, че с този указ се внася само едно уточняване в компетенциите на съда — вместо окръжен съд се записва районен и т. н.

Предлага се да се утвърди, както беше приет навремето.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен да се утвърди указът, както предлага Законодателната комисия, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Приема се.

Гиньо Ганев: Следващият указ, който се предлага за утвърждаване, е Указ № 1116 за откриване на средно сержантско железопътно училище с изменения, които ви бяха представени писмено. Моля да ми разрешите да ги напомня.

В чл. 3, ал. 1 и чл. 9 думите: „Министерството на културата, науката и просветата“ се заменят с думите: „Министерство на народната просвета“.

Текстът след ал. 2 на чл. 11 да се измени така: Изпълнението на този указ се възлага на министъра на транспорта, министъра на народната отбрана и министъра на народната просвета.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен с предложението, което беше направено от докладчика, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Приема се.

Гиньо Ганев: Следващият указ, който се предлага за утвърждаване, е Указ № 1126 за изменение на устава на Българската народна банка, като параграф единствен се изменя така: „Параграф единствен. В чл. 6, ал. 1 и 2 след думата: „банкноти“ се добавя: „и държавни съкровищни билети“.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен с предложението за допълнение на текста, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Приема се.

Гиньо Ганев: Указ № 1174 за изменение и допълнение на Указ № 4 за уреждане на редовната военна служба на младежите, постъпили на подземна работа в металургията.

По указа няма бележки. Нямаше бележки и в изказванията на народните представители. Предлага се да бъде утвърден така, както е включен в законопроекта.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен да се утвърди указът, както е предложен, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Приема се.

Гиньо Ганев: Указ № 1343 за изменение и допълнение на Закона за сделките с валутни ценности и за валутния контрол. Направено беше уточняване за заличаване на § 11, като § 12 става § 11. По това предложение не бяха изразени несъгласия. Предлага се да бъде утвърден с направеното уточняване.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен с това уточняване, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Гиньо Ганев: Указ № 1344 за изменение и допълнение на Закона за пребиваване на чужденците в Народна република България.

Този указ се предлага да бъде утвърден без изменения. Ако си спомняте, там ставаше дума да се дефинира понятието чужденец. Това са неща, които от легална гледна точка са прецизно направени.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен да се утвърди указът, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Приема се.

Гиньо Ганев: Указ № 1469 за изменение на Указ № 2415 за преобразуване на Висшата специална школа „Георги Димитров“ при Министерството на вътрешните работи във Висш институт „Георги Димитров“ при Министерството на вътрешните работи. По този указ не се направиха бележки. Предлагам да бъде утвърден така, както е приет навремето от Държавния съвет.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен да се утвърди, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Приема се.

Гиньо Ганев: Указ № 1585 за едно конкретно изменение на Указ № 56 за стопанската дейност. Ставаше дума, другари и другари, за това акциите да бъдат 50 лева. Вчера народните представители изразиха становище, че се налага този указ цялостно да бъде преразгледан. Но той сега трябва да остане в сила, защото урежда стопанските отношения.

Предлагаме да се утвърди с това уточняване.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Един.

Приема се.

Гиньо Ганев: Указ № 2231 за изменение и допълнение на Закона за висшето образование. След подробни дискусии в комисиите преди сесията на Народното събрание се счете, че този указ е изиграл предназначението си. Той беше за състава на академичния съвет, за определени избори. За-

това той трябва да бъде утвърден така, както е бил приет навремето.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен да се утвърди, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Приема се.

Гиньо Ганев: В чл. 2 на законопроекта се предлага да бъдат отменени няколко нормативни указа:

Указът за изменение и допълнение на Закона за паметниците на културата и музеите. Предлагаме той да не бъде отменян, а да бъде отложено неговото разглеждане така, както се преценява. Това да стане с решение на Народното събрание.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен да се отложи утвърждаването на този указ, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Решението се приема.

Гиньо Ганев: Указ № 1253 за гражданската мобилизация в мирно време — предлага се да се отмени като противоконституционен.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен да се отмени този указ, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Приема се.

Гиньо Ганев: Указ № 2377 за допълнение на Закона за народното здраве. Предлага се да бъде отменен с обясненията, които многократно се дадоха, че материята трябва да бъде разработена в закон.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен да бъде отменен този указ, моля да гласува.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Приема се предложението.

Гиньо Ганев: Другарю председател, това е съдържанието на целия законопроект, който приехме.

(Приложение № 1, II)

Председател Станко Тодоров: Другари, пристъпваме към второ разглеждане на законопроекта за изменение на Наказателния кодекс и на законопроекта за амнистия.

Давам думата на докладчика на Законодателната комисия и на другите комисии проф. Борис Спасов.

Борис Спасов: Уважаеми другарки и другари народни представители! С внесения в Народното събрание законопроект за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, чието наименование беше изменено и стана само за изменение на Наказателния кодекс, между другото се предлага нова редакция на първата алинея на чл. 108.

При обсъждането на този текст след неговото приемане по принцип на миналото заседание на Народното събрание в писмена и устна форма постъпиха някои предложения в смисъл, че не е правилно да отпада от текста на проекта и следователно да се декриминализира дейността, която представлява фашистка или друга антидемократична пропаганда. И поради това днес, след подробно обсъждане на този въпрос, Законодателната комисия заедно с Комисията за защита на обществените интереси и правата на гражданите и ръководствата на другите постоянни комисии на Народното събрание предлагат нов текст на първата алинея на чл. 108 от Наказателния кодекс, а именно:

„Който проповядва фашистка или друга антидемократична идеология, насилствено изменение на установения от Конституцията на Народна република България обществен и държавен строй, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба до 3000 лева.“

По този начин, искам да отбележа и това, че с посочената корекция текстът напълно ще съответствува на чл. 52 от Конституцията, съгласно който се забраняват организации, които проповядват фашистка или друга антидемократична идеология.

Освен това при обсъждането на параграф 5, нов параграф 6 от законопроекта, се предложи да отпадне разпоредбата, според която се декриминализира чл. 321 от Наказателния кодекс. В проекта, който беше внесен от правителството и който беше приет на първо гласуване от Народното събрание, този текст се декриминализираше. За да изясня за какво става дума, ще си позволя да го възпроизведа пред вас.

Според ал. първа на този член: Който образува или ръководи група, съставена с цел да върши престъпления в страната или в чужбина, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години;

втора алинея: Който участва в такава група, се наказва с лишаване от свобода до три години.

Прие се от комисииите, че не е целесъобразно да отпада този текст, той да се декриминализира, поради което се предлага текстът на чл. 321 да остане в действие.

Освен това при обсъждането на предложенията, които бяха направени, се постави и въпросът, който беше поставен и вчера, струва ми се, от народния представител Иван Пръмов, да не отпаднат от текста на Наказателния закон разпоредбите, които се отнасят до подбuditелство по глава първа на Наказателния кодекс. Но такива текстове в глава първа на Наказателния кодекс не съществуват, поради което няма защо да се внасят корекции в това отношение.

Това са предложенията на комисиите по Наказателния кодекс, предлагани при второто му гласуване.

Председател Станко Тодоров: Вносителят, министър Светла Даскалова, съгласна ли е?

Светла Даскалова: Да.

Председател Станко Тодоров: Тогава пристъпваме към гласуване.

Борис Спасов: По чл. 108: Който проповядва фашистка или друга антидемократична идеология, насилствено изменение на установения от Конституцията на Народна република България обществен и държавен строй, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба до 3000 лева.

Председател Станко Тодоров: Който е съгласен с това предложение, моля да гласува.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.
Приема се.

Борис Спасов: Второто предложение на комисията се отнася до параграф 5, който стана параграф 6, в смисъл, че членове 111, 112, 112а, 113, 127 и 313а, ал. 3 от Наказателния кодекс се отменят.

Председател Станко Тодоров: Моля, който е съгласен с това предложение, да гласува.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.
Приема се.

Борис Спасов: По Закона за амнистия. Практически предложения за изменение на Закона за амнистия така, както беше приет при първото гласуване, не се направиха от комисиите. Искам само да отбележа, че се обсъди едно предложение, направено от адвокатурата в гр. Пловдив, да отпадне разпоредбата на чл. 225б, т. е. да се амнистират деянията по чл. 225б, но комисиите не се съгласиха с това предложение и не го уважиха.

Освен това се постави един друг въпрос, който има принципно значение, който е важен и по моя преценка, и по преценка на членовете на комисните има място и би трябвало да се върнем към него допълнително. За какво става дума?

Става дума за това, че преди сегашния Наказателен кодекс в страната действуваше друг наказателен закон, приет преди действащия кодекс, в който се инкримнираха деяния, аналогични на тези, които се амнистират сега със Закона за амнистия. Справедливо би било, разбира се, и те да бъдат амнистирани. Но в комисните се стигна до извода, че въпросът, макар да е справедлив и принципаен, не може да бъде решен прибързано, защото трябва да се проучат внимателно нещата, да се види какви ще бъдат социалните и юридическите последици от подобно амнистиране, поради което се реши този въпрос да бъде обсъден допълнително тогава, когато през следващата година, както е предвидено в проектоплана за работата на Народното събрание, ще се разглежда и приеме нов Закон за амнистия.

Това са предложенията.

Председател Станко Тодоров: Моля, които са съгласни с предложенията по Закона за амнистия, да гласуват. Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма. Обявявам Закона за амнистия приет.

Борис Спасов: Постави се един въпрос, който не знам защо точно до мен дойде — когато се вдигат плакати и лозунги за смърт, попадат ли под тези закони за наказание?

Ние обаче сега не се занимаваме с тези текстове. В нашето наказателно законодателство съществуват съответни текстове, които могат да поставят под отговорност и тези случаи.

Председател Станко Тодоров: Другари, с това приключихме разглеждането и приемането на Закона за изменение на Наказателния кодекс и Закона за амнистия.
(Вж. приложения № 4 и 5, II)

Борис Спасов: Другарю председател, позволявам си да отбележа и това, че според нашето законодателство е възможно помилване на лица, които изтърпяват наказание „лишаване от свобода“, и за тази цел има комисия при Държавния съвет. Сега, а, струва ми се, от доста отдавна тази комисия не работи, между другото и поради това, че тя няма председател. А в момента е целесъобразно да се помилват някои затворници, поради което моля да се определи председател и да се задвижи Комисията по помилванията при Държавния съвет.

Председател Станко Тодоров: Ще се обърнем към председателя на Държавния съвет да назначат председател на Комисията по помилванията и да влезе в действие.

Генерал Иван Добрев: Другарю председател, не станя ясно какво се прне по Указ № 895?

Председател Станко Тодоров: Прне се, както предложи вашият министър.

Другари, преминаваме към разглеждане на следващата точка от дневния ред:

Предложение за избиране на парламентарна комисия за проучване изложението на граждани от град Русе.

Народният представител Светлин Русев ми донесе едно изложение, подписано от няколко хиляди души от гр. Русе, за някои нарушения от страна на др. Петър Маринов Петров, народен представител и министър на строителството, архитектурата и благоустройството.

Във връзка с изложението на групата граждани от гр. Русе, които сигнализират за извършени нарушения от Петър Маринов Петров, народен представител от 226. Русенски избирателен район, предлагам на основание чл. 76 от Конституцията на Народна република България Народното събрание да вземе следното

РЕШЕНИЕ

Избира парламентарна комисия в състав:
председател — Мирчо Асенов Стойков,
членове: Димитър Атанасов Димитров, Величко Петров Величков, Рая Димитрова Гичева и Търпо Атанасов Божилов.

Възлага на парламентарната комисия да проучи изложението на групата граждани от Русе за Петър Маринов Петров, народен представител от 226. Русенски избирателен район и министър на строителството, архитектурата и благоустройството, и да докладва своите заключения на следващата сесия на Народното събрание.

Които са съгласни с това предложение — да се създаде такава комисия, моля да гласуват.

Мирчо Асенов: Аз предлагам да се назначи за председател на комисията икономист.

Председател Станко Тодоров: Това не е икономически въпрос.

Мирчо Асенов: Тогава си давам отвод.

Председател Станко Тодоров: Да, прави се отвод.
Има думата др. Петър Петров.

Петър Петров: Другарки и другари народни представители! Аз не съм чел съдържанието на писмото, но приблизително са ми казали това, в което ме упрекват. И на първо място, това се отнася за недостатъчно направеното от мен по отношение екологичната обстановка в Русе.

Затова напълно подкрепям и настоявам да се състави такава комисия, която да разследва, включително и всички други въпроси, които се поставят.

Аз искам само две думи да кажа по отношение на направеното по екологията в Русе. Има създадени достатъчно не само документи, но и ръководни хора сега и в правителството, и в Централния комитет, които бяха основни двигатели и които могат да кажат какво е направено, включително и др. Георги Атанасов, и др. Андрей Луканов. За този период се осигуриха почти 400 млн. лв. и около 600 млн. долара за подобряване на обстановката.

Разбира се, искам да посоча, че главен дразнител за екологичната обстановка в Русе бяха химическите заводи в Гюргево. С този въпрос най-обременен беше и най-много работа извърши тогава др. Петър Младенов като министър на външните работи. Но по дипломатически съображения това остана в сянка и не се знае от обществеността.

Така че аз искам наистина да се състави такава комисия и да се изнесат тук факти в какви други нарушения ме упрекват.

Използвам случая също да подчертая, че другият въпрос, който най-много дразни русенци и в момента достига своя връх, което се пренася и върху мен, като човек, който е работил доста време там, е за областите. На последния пленум на Централния комитет на партията беше повдигнат този въпрос от няколко другари. На вчерашното заседание на сесията няколко другари също повдигнаха този въпрос, включително имаше и конкретен пример за преместване Разградска област в Русе. Аз не искам да се мотивирам по този въпрос и също така не считам за основателно, че може да се реши само за една област. Въпросът е много сложен, поради което аз предлагам независимо от голямата заетост на ръководството на Централния комитет и на Министерския съвет да се създаде работна група, която да се утвърди на следващото заседание на Народното събрание през м. януари. Тази работна група от специалисти и специализирани институти да направи анализ и оценка на съществуващото административно деление. Още повече това е необходимо във връзка с предстоящите избори, които ще бъдат в края на м. май или юни. Нещо повече, аз смятам, че това даже би

Било полезно да бъде направено като оценка и да се каже как по-нататък ще се действува и до конгреса, тъй като за конгреса също ще се избират представители от различни райони за централните органи на партията. Сега за съжаление само от Русе, не от бившия Русенски окръг, от 22-хилядна партийна организация няма нито един представител в централните органи на партията. Не считам, че само в определени райони на страната се раждат способни кадри.

Затова настоявам за такава работна група, която да бъде утвърдена на следващата сесия и да направи оценка на сегашното административно деление.

Председател Станко Тодоров: Моля, проф. Борис Спасов.

Борис Спасов: Уважаеми другарки и другари, аз съм народен представител от гр. Русе. Познавам трагедията на гр. Русе и на русенци. Знам колко неща се направиха за подобряване на състоянието, което съществуваше в Русе. Сега нещата сравнително по-добре стоят благодарение на грижите, които бяха положени. Но това е единият въпрос.

Другият въпрос е за административния център на днешната Разградска област. Много добре разбирам, че е имало някакви съображения да се премести административният център в Разград, но животът показва, че това решение не е правилно. Аз съм убеден, че не е правилно и ми се струва даже, че не е необходимо да се правят никакви допълнителни проучвания, за да се разбере, че естественият административен център на тази т. нар. Разградска област е гр. Русе. Това е един от най-хубавите градове у нас с голяма история, с голяма промишленост, с голямо население. Освен това въпросът, който се постави във връзка с административните центрове, е въпрос от компетентността на Държавния съвет и аз смятам, че той е в състояние да реши тези неща по-бързо, за да може наистина да се стигне до едно социално помирение в това отношение.

Председател Станко Тодоров: Другари, предлагам, първо, да гласуваме за комисията.

Който е съгласен да се приеме създаването на парламентарна комисия в състав: председател — Мирчо Асенов Стойков, и членове: Димитър Атанасов Димитров, Величко Петров Величков, Рая Гичева и Търпо Атанасов Божилов, със задачи, които посочихме, моля да гласуват.

Глас от залата: Да не се приема отводът на др. Мирчо Асенов.

Председател Станко Тодоров: Моля, той си оттегли отвода. Не си ли го е оттеглил?

Моля другарят Мирчо Асенов да отговори сега.

Мирчо Асенов: Аз първо поставих въпроса да бъде специалист-икономист, след това си направих отвод.

Председател Станко Тодоров: Значи си поддържаш отвода?

Тогава да предложим за председател на комисията народния представител Борис Спасов.

Тук се чуват гласове Величко Петров да бъде предложен за председател.

Гиньо Ганев: Тук се казва, че това е комисия от народни представители.

Председател Станко Тодоров: Другари, моля не се самоподценявайте. Моля, Рая Гичева.

Рая Гичева: Предлагам Светлин Русев да влезе в комисията.

Председател Станко Тодоров: Добре, Светлин Русев можем да го включим в комисията, няма проблем.

Другари, хайде да не се заангажираме с русенските депутати, да не се заангажираме.

Гиньо Ганев: Тук много добре се каза, това е комисия от народни представители, те имат пълната възможност да вземат специалисти и аз предлагам да подкрепим Мирчо Асенов да остане председател на тази комисия.

Председател Станко Тодоров: Моля, който е съгласен с така предложената комисия, да гласува.

Има ли против? — Един. Въздържали се? — Няма.

Решението се приема.

Беше направено предложение от др. Петър Петров и от др. Борис Спасов на следващата сесия на Народното събрание да се внесе предложение за създаване на парламентарна комисия, която да проучи въпросите на административното деление на страната. Аз смятам, че това предложение е правилно.

Славчо Трънски: Дайте да не се занимаваме пак с разбутване на администрацията.

Председател Станко Тодоров: Аз ще ви предложа състав на комисията, която ще проучи въпросите и може да каже, че няма нужда да се прави...

Славчо Трънски: Това значи да разчопляме сега на нова сметка и да не можем да се оправим.

Добри Джуров: Другарки и другари! Вярно е, че трябва да се отнасяме с внимание и разбиране към всички предложения, свързани с работата на нашия парламент.

Но, другари, представяме ли си какъв обем от задачи стои сега пред нас? Задачи непосредствени, ежечасни, ежедневни, ежеседмични, ежемесечни... Толкова остри, че те рефлектират във всички направления към нашите граждани.

И сега да отиваме да създаваме комисии, които да се занимават с административно-териториалното деление на страната, това значи отново да разбутаме духовете и да отклоним вниманието на нашите граждани от непосредствените главни задачи, които много добре разбраха депутатите в тези два дни на заседание.

Затова съм категорично против създаването на каквито и да било комисии в това отношение. Да запретнем ръкави и да решаваме тия задачи, които всички чувствуваме и с които всички живеем. (*Ръкопляскания*)

Председател Станко Тодоров: Моля, има думата Нешка Робева.

Нешка Робева: Аз искам да кажа, че не съм русенски народен представител, но може би като родена в гр. Русе контактувам достатъчно много с този град и получавам и писма от неговите граждани.

Искам да кажа, че духовете не са успокоени. Само преди две седмици бях в гр. Русе, присъствувах на едно доста голямо събрание. Освен че хората връчиха тези петиции против определянето на Петър Петров за министър на строежите и архитектурата, там имаше доста съществени обвинения дори в това, че по негово време с лични решения е нарушаван архитектурният облик на такъв град като Русе.

Затова нека комисията сама да реши нещата, но мисля, че въпросът за областите не е решен и не може да се каже, че не трябва да се разглежда. Достатъчно много средства се отклоняват към това изкуствено създаване на областни градове, където няма нито традиции, нито дори административни сгради. Да не говорим какви заплати се раздаваха на русенския актив, за да могат да бъдат пренасочени към Разград. Да не говорим какви проблеми има в жилищното строителство и в разпределянето на средствата.

Мисля, че трябва да има такава комисия, за да успокоим наистина хората и да се решат нещата справедливо. Има си история нашата страна, има си исторически дадености, които ние не можем да подминем.

Председател Станко Тодоров: Моля, другари, да не откриваме дискусия по този въпрос. Аз не предлагам сега да

създадем комисия. Аз предлагам този въпрос ръководството на Народното събрание да го обсъди заедно с Държавния съвет и на следващата сесия на Народното събрание ще ви докладваме дали да се създаде комисия, или да се вземе друго решение. Сега не решаваме въпроса. (Оживление в залата)

С това моля да приключим по тази точка от дневния ред.

Предлагам, преди да преминем към следващата точка от дневния ред, да дадем думата на министъра на транспорта да информира за катастрофата, тъй като беше поставен този въпрос от група народни представители.

Има думата министърът на транспорта.

Трифон Пашов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Вземам думата, за да отговоря на запитването, отправено от народните представители Христо Бонин, Васил Василев, Христина Арсова, Янаки Иванов и Георги Димитров по повод станалата преди няколко дни железопътна катастрофа и състоянието на железопътния транспорт.

Както е известно, на 12 декември т. г. заранта, в 8 часа и 4 минути, на гара Роман стана тежка катастрофа с експресния влак София — Варна, която основателно разтревожи нашата общественост. Ние съзнаваме голямата наша отговорност за случилото се, особено в този период на динамични политически събития и изострена обществена чувствителност. Даваме си сметка, че подобни произшествия създават допълнително напрежение в хода на обновителните процеси у нас.

Държавната комисия, оглавявана от Минчо Йовчев — заместник-председател на Министерския съвет и министър на индустрията и технологиите, още не е приключила разследването на причините за катастрофата и обясненията, които ще дам, имат предварителен характер.

Констатациите на наши експерти показват, че при произшествието са допуснати груби субективни грешки, грубо нарушение на дисциплината. Локомотивното депо не е получило документално уведомление съгласно правилниците за въведеното временно намаление на скоростта от 100 на 25 км/час поради извършващото се в района на гарата строителство на селскостопански подлез от поделение на войските на Министерството на транспорта. Вследствие на това локомотивната бригада не е била съответно запозната с предпътния инструктаж. Освен това има данни, че локомотивният машинист не е забелязал табелата, означаваща намалението на скоростта. Железопътните служители също имат задължение да наблюдават внимателно пътя и да следят всички знаци.

При катастрофата загинаха 8 пътници и двама железопътни служители от обслужващия персонал на влака. Организиран бяха незабавно спасителни работи и беше оказана първа медицинска помощ на пострадалите — 27 от тях са настанени в болниците във Враца, Мездра, Роман и София. За тяхното лечение Министерството на народното здраве и медицинската служба на Министерството на транспорта полагат всички грижи. Стопанско обединение „Български държавни железници“ взе решение да се окаже материална помощ на всички пострадали и техните семейства независимо от полаганата се застраховка.

В системата на железниците бяха взети спешни мерки за разясняване на случая и организиране на експлоатационния персонал за нормално изпълнение на задълженията, тъй като при такива случаи настъпват и сериозни стресови ситуации у персонала. Възстановителните работи бяха извършени бързо и първите влакове бяха пуснати след 7 часа.

Уважаеми народни представители! Железопътният транспорт е една сложна и динамична система, в която се съгласуват и координират действията на над 83 хиляди души на територията на цялата страна, за да се осигури ежедневно движението на около 2500 влака и над 40 хил. вагона.

Натрупаните проблеми в икономиката и обществото през годините на застой се отразиха тежко и върху състоянието на железниците. Силно е амортизиран локомотивният и вагонният парк, сериозни недостатъци бяха допуснати в некомплексното изграждане на техническата инфраструктура. Забави се въвеждането на автоматизацията и друга съвременна техника. Постепенно железничарската професия в значителна степен изгуби престижа си, засили се текучеството и в железниците навлязоха хора с недостатъчна квалификация и слаба дисциплина.

Тези негативни явления доведоха до няколко тежки катастрофи през миналата година. Това наложи Централният комитет на Българската комунистическа партия и правителството да вземат бързи мерки за стабилизиране работата на железопътния транспорт. Прието беше 42-о постановление на Министерския съвет и трябва да доложи пред народните представители, че то оказва положително въздействие. Повиши се дисциплината, намалиха се тежките произшествия от 36 пред 1988 г. на 24 през тази година. Атестиран беше и бяха проведени квалификационни изпити на целия експлоатационен персонал, значително беше обновен ръководният състав. Бяха въведени и някои допълнителни материални стимули за намаляване на текучеството и стабилизиране на кадрите в най-отговорните професии, за което правителството отдели определени средства въпреки затрудненията.

С повече от 30 на сто беше увеличен приемът на Висшето

народно военно транспортно училище „Т. Каблешков“ и беше разкрито средно сержантско железопътно училище, чиито възпитаници ще постъпят на работа след три години в железниците.

Значително беше намален извънредният труд особено при локомотивни машинисти. Подобрене настъпва в условията и на охраната на труда.

Въпреки това резултатите засега са все още крехки и мерките — явно недостатъчни. Проблемите са твърде дълбоки и не могат да се решат за една или две години. Независимо от извършеното досега те продължават да тежат и железниците работят с голямо напрежение.

Макар че през настоящата година беше извършен с 40 на сто повече основен ремонт на железния път, остават с просрочен ремонт над 500 км. От наличните 42 тежки пътно-ремонтни машини 38 са почти напълно амортизирани, а доставки години наред не се осъществяват поради финансови затруднения.

Не по-добре е състоянието на локомотивния и вагонния парк. При предвидени по дългосрочните спогодби за тази петилетка 50 електрически локомотива от ЧССР не е доставен нито един, а потребностите от резервни части за тях са задоволени едва 36 на сто главно поради трудности в платежния баланс.

Изключително тежко е състоянието на пътническия вагонен парк. От общо 1950 пътнически вагона 1150 са в експлоатация над 15 години. За обновяване на парка и създаване условия за нормално обслужване на пътниците е необходимо ежегодно да се въвеждат в експлоатация по 240 вагона при достигнато засега производство от нашето вагоностроене 70 вагона и при това с незадоволително качество. Всички усилия за внос на пътнически вагони не се увенчаха с успех.

От 380 осигурителни инсталации в гарите 330 са амортизирани от 50 до 100 процента. Сега ускорено се изграждат нови маршрутно-релейни централизации, а от 1990 г. в сътрудничество и на наша територия ще работи съветска строителна организация за монтаж на техника от СССР. Що се отнася до съоръжаването с автоматична локомотивна сигнализация независимо от всички досегашни решения нашата електроника не осигури необходимото производство по закупения лиценз. По тази причина Български държавни железници е принудена следващата година да започне доставки от Германската демократична република, което решение е на по-ниско техническо ниво.

Определени трудности се създадоха и във връзка с масовите пътувания на български граждани в Турция през тази година. При 83 хил. души персонал за един кратък период напуснаха над 3600 души.

Спешно бяха подготвени допълнително над 2 хил. работници от основните професии, но независимо от това сега се работи с близо 800 души по-малко персонал от миналата година, а вакантните длъжности са над 2400.

Как виждаме решаването на проблемите и какво трябва да се прави по-нататък според нас за подобряване на безопасността на движението?

На първо място, следва да продължим укрепването на дисциплината с конкретна и системна работа, усъвършенстване на системата за подготовка и квалификация на основните изпълнителски кадри.

На второ място, търсим решение за бързо попълване на подвижния състав. Трябва да се осигури внос на локомотиви — колкото са необходими. В максимална степен да се използва конверсията на военната промишленост в нашата страна за производство и ремонт на пътнически вагони, а също така кооперация със социалистическите страни и водещи фирми.

Необходимо е да се намери бързо и категорично решение на въпроса за осигуряване необходимото оборудване за автоматична локомотивна сигнализация в железниците. Ако този участък на пътя беше съоръжен с локомотивна сигнализация, тази тежка катастрофа би била предотвратена. Българската електроника е длъжник на транспорта, на сигурността на пътниците в нашата страна. Трябва да се намери необходимата валута за доставка на необходимата апаратура, докато се осигури производството ѝ в България. Става дума за живота на хората и тук компромис не е възможен! Това може да стане за сметка на една малка част от валутата, която сега заработва транспортният комплекс. Бихме могли с компетентните държавни органи да решим отпреизпълнението на държавната задача в твърда валута да се задели за тази цел.

На следващо място, търсим пътища и средства за решаване на остри социални проблеми на железничарите — жилищата, здравеопазването, условията и охраната на труда.

Съгласно 42-о постановление през 1989 г. трябваше да се предоставят от общинските народни съвети в големите железопътни възли през тази година 500 жилища, а досега са предоставени само 47. Българските държавни железници предприеха мерки за строителство на жилища в столицата със собствени сили и сега се строи блок със 75 апартамента, общожитие с 210 легла, а през следващата година ще започне строителството на още 200 апартамента. Строим и в други градове на страната, но това е недостатъчно и народните съвети трябва да изпълнят своите задължения.

Наред с всичко казано дотук считам за целесъобразно по опита на развитите страни, където железниците се счи-

тат за особено важна държавна и стопанска структура, тяхната дейност и развитие и у нас да се поставят на по-близък и непосредствен контрол от Народното събрание при определени правила, регламентирани със закон.

Във връзка с това предлагам:

1. Да се подготви и приеме още през 1990 г., а ако това не е възможно, непосредствено след приемане на новата Конституция, на нов Закон за железниците в Народна република България.

2. Да се обсъди въпросът към Народното събрание на следващата сесия или след изборите да се образува Комисия по транспорта, съобщенията и информатиката. По този начин нашият обновен и демократичен парламент ще следи и гарантира развитието на транспорта и съобщенията като съществен елемент на изискването за съвременно и цивилизовано общество.

Благодаря за вниманието.

Председател Станко Тодоров: Другари, приемаме за сведение информацията, която направи министърът на транспорта. Нека да не правим разисквания по всеки въпрос. Но ако има желаещи?...

Давам думата на народния представител Димитър Желев.

Димитър Желев: Другарю Тодоров, имам един въпрос към другаря министър. Все пак не разбрахме има ли виновни за катастрофата или мъртвите са виновни? И колко пъти нашият министър е пътувал с влак като обикновен пътник?

Председател Станко Тодоров: Министърът съобщи, че е назначена специална комисия, която ще разследва случая и ще даде обяснения. Виновниците ще бъдат наказани. Сега в момента ние не можем да кажем кои са виновниците.

Другари, преминаваме към обсъждане на следващия въпрос:

Приемане на план за законодателната и контролната дейност на Народното събрание през 1990 г.

Проектопланът е направен въз основа на предложенията за нови закони, които е внесъл Министерският съвет.

Искам да ви кажа, че към предложения проектоплан предлагам да бъде включен като първа точка законопроект за отменяне на алинеи 2 и 3 от чл. 1 на Конституцията. Това е първа точка от дневния ред, която ще обсъдим на следващата сесия.

Второ. Като един от най-спешните въпроси е проект за нов избирателен закон. Той, както и законопроектът за земията, трябва да излязат по-напред. Всички законопроекти са важни, но очевидно всички не могат да бъдат едновременно внесени.

Асен Севарски: Другарю Тодоров, съкратих изказването си на 3 страници, но нещата, които искам да кажа, са важни. Искам да се изкажа.

Станко Тодоров: Добре. Щом приемем плана за законодателната и контролната дейност, ще ти дадем думата. Има думата акад. Благовест Сендов.

Благовест Сендов: Другарю председател! Последният Закон за Българската академия на науките е от 1949 г., който е бил съкращаван и засега съдържа само един член, който няма да цитирам, тъй като е съвсем безсъдържателен.

Предлагам в плана на Народното събрание да се включи законопроект за Българската академия на науките.

Председател Станко Тодоров: Има думата Коста Андреев.

Коста Андреев: Другари! Аз съм смутен от вчерашното заседание на Народното събрание, тъй като ние не засегнахме основни въпроси, които вълнуват нашия народ. Явно, тъй като не сме готови да направим това сега, предлагам на следващата сесия да приемем декларация за положението в страната и проблемите, които вълнуват хората, да вземем отношение към промените, които настъпиха след 10 ноември тази година в нашата страна. Централният комитет на партията направи това, но то е за партията. Смятам, че Народното събрание като върховен орган на властта трябва да направи такава оценка.

Що се отнася от гледна точка на профсъюзите, до това, което парламентът трябва да разгледа през следващата година, искам да направя някои предложения по плана. Нещата, които ще спомена, са дошли като предложения от срещите с трудещите се и с профсъюзните организации.

На първо място стои въпросът за закон за разрешаване на трудовите спорове. Какво е положението сега? Назрява стачна вълна.

Председател Станко Тодоров: Такъв въпрос е включен.

Коста Андреев: Смятам, че този въпрос трябва да се изведе по-напред. Профсъюзите подготвят ускорено такъв проект. Ние ще го обсъдим на предстоящия пленум и смя-

таме, че той може да бъде внесен на януарската сесия на Народното събрание.

Предлагаме, докато бъдат приети промените, които се налагат в Кодекса на труда, сегашният Кодекс на труда да се прилага.

Незабавно да се започне работа по нов закон за социалното осигуряване и той да се изведе на преден план, тъй като положението в страната сега изисква това. Ние не можем да стоим настрана от многото натрупали се проблеми в трудовите колективи.

Мисля, че си заслужава специално да се разгледат проблемите, свързани с бедните слоеве в нашата страна, с пенсионерите и онези, които получават ниски доходи. А те са значителна част от населението на нашата страна. Не можем да ги пренебрегваме. Това също трябва да намери място още в следващата сесия на Народното събрание.

Председател Станко Тодоров: Другари, моля само за предложения, без речи. Има думата Васил Недев.

Васил Недев: Мисля, че няма по този ред да приемаме законите, по които са номерирани.

Председател Станко Тодоров: Номерацията не означава, че по този ред ще се разглеждат законите. Те ще бъдат разгледани в такъв ред, в какъвто бъдат подготвени и внесени в парламента.

Васил Недев: Предлагам освен закон за печата да се приеме и закон за радиото и телевизията, имайки предвид особено важната роля на тези две институции в периода на демократизацията в нашата страна.

Второ, смятам, че така, както е написано в точка 20 — законопроект за кооператорите, мисля, че е печатна грешка. Струва ми се, че трябва да бъде за кооперациите.

Според мен в плана на Народното събрание трябва да се включи и закон за отбраната, както предложи министърът на народната отбрана Добри Джуров.

Председател Станко Тодоров: Има думата акад. Илчо Димитров.

Илчо Димитров: Уважаеми другарки и другари! Не знам дали ще приемаме предизборен документ или план за конкретна наша работа. Всички знаем че нашият мандат е към края си. През май или юни ще се произвеждат нови избори за Народно събрание. Нашите решения нямат никаква задължителна сила за дневния ред на бъдещия парламент.

Моля, тъй като има много неща да се решават, да уточним кое е най-важното, което ние можем да решим до новите избори.

Председател Станко Тодоров: Има думата Елена Лагадинова.

Елена Лагадинова: Другарки и другари! Аз предлагам в контролната дейност на Народното събрание да бъде включен проблемът за социалната политика на Народна република България, свързан с въпросите на условията на труд и бит за жената, охрана на майчинството и детството и някои проблеми на българското семейство, тъй като е недопустимо в продължение на повече от 15 години да предлагаме този въпрос да намери място в работата на нашето Народно събрание и непрекъснато да е отхвърлян. Още повече при положение, че от 1975 г. правя непрекъснати предложения да се създаде такава постоянна комисия. Няма да се аргументирам, това е много показателно за нас, за всички за отношението ни към тези съдбовни въпроси, с които ние трябва да се занимаваме.

Не получихме отговор досега какви са мотивите толкова години да не се внесе на вниманието на Народното събрание предложението на ръководството на Комитета на българските жени. Като народен представител трябва да съм наясно по тези въпроси, тъй като ние сме притиснати от българските жени и трябва да имам мотиви, за да отговоря. Затова моля да ми бъдат дадени тези мотиви. От 1975 г. нашето правителство по многобройните предложения отговаряше да се използват наличните резерви, че резервите трябва да търсим в промяната на отношението на държавните, стопанските, фирмените организации при решаването на тези проблеми. Тези предложения не са свързани с капиталовложения, а само с промяна на отношението можеше да решим много от тях. На нас не ни е даден нито отговор, нито сме викани, нито сме изслушвани. Аз моля да се вземе отношение по този въпрос.

Благодаря.

Председател Станко Тодоров: Има думата проф. Борис Спасов.

Борис Спасов: Вече се предложи първата точка в плана на Народното събрание да се отнася до изменението на Конституцията, като се отменят 2 и 3 алинеи на чл. 1. Искам да кажа, че това не е достатъчно. Предстоят избори и те изглежда ще бъдат през месец май. За да може да се организират изборите, са необходими най-малко още две изменения в Конституцията.

Първо, в чл. 66 да се определи броят на народните представители. Ще бъде ли той 400 души, както предвижда Конституцията, или например 300 или 250.

Председател Станко Тодоров: На следващата сесия ще внесем такива предложения.

Борис Спасов: Трябва да се предвиди. И, второ, да се уеднаквят мандатите на народните съвети и Народното събрание. За това има принципно решение и аз смятам, че те трябва да имат еднакви мандати. Освен това предвижда се изменение и допълнение на Наказателния кодекс. Смятам, че трябва да се приеме нов Наказателен кодекс.

Председател Станко Тодоров: Има думата арх. Стефан Стайнов.

Другари, аз апелирам, имайте предвид, че за краткия период, който ни предстои, не можем да приемем 100 закона. Бъдете разумни.

Стефан Стайнов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Ще бъда съвършено кратък. Мисля, че е естествено планът за законодателната дейност на Народното събрание да бъде голям. Той ще бъде и по-голям, тъй като има твърде много сфери на нашия обществен живот, в които обществените отношения не са уредени с демократични закони. Мога да го кажа поне за сферата на териториалното и селищното устройство и да ви информирам, че там е извършена подготвителна работа и ако министърът на строителството, архитектурата и благоустройството намери за необходимо, би могъл да се внесе и съответен законопроект.

Помолих за думата, за да споделя мисли по два принципни въпроса.

Председател Станко Тодоров: Моля дайте конкретни предложения. Ако започнем дискусия по принципи въпроси, това ще отнеме много време.

Стефан Стайнов: Другарю Тодоров, уважавам забележката, но всяко предложение има право на мотив. Може би именно липсата на мотиви в много наши решения е една от причините за тяхното несъвършенство.

Ще започна с предложението, а ако считате за необходимо, ще изложа и мотивите. Считам, че трябва да приемем плана за законодателната дейност на Народното събрание през следващата година само по принцип. Да поискаме ръководството на Народното събрание и Държавният съвет

на сесията на Народното събрание през месец януари да предложат цялостна програма за законодателната реформа и основните принципи на реформата. Това засегна индиректно проф. Спасов, тъй като аз твърдя, че ние радикален закон за земята при сега действащата Конституция не можем да приемем. Ние не можем да приемем радикален закон и за собствеността при сега действащата Конституция. Следователно въпросът за взаимодействието между усъвършенстването на Конституцията и изпълнението на задачите по законодателната реформа е принципно. Това са моите предложения.

Председател Станко Тодоров: Има думата народният представител Кирил Клисурски.

Кирил Клисурски: Предлагам да не започват сесиите в четвъртък, а още от вторник и ако е необходимо, да продължим още една седмица.

Председател Станко Тодоров: Така ще бъде.

Любен Кулишев: Бих искал да конкретизирам предложенията, които направиха преди мене другарите Илчо Димитров, Борис Спасов и Стефан Стайнов. Предлагам на този етап да приемем целия пакет от законопроекти, който ни се предлага сега с оглед да могат ведомствата, които отговарят за тях, да започнат работа още отсега. На следващата сесия през януари председателят на Народното събрание, като изхожда от приоритетите на нашето развитие и от очертаващите се избори в края на първото полугодие, да ни предложи вече с конкретни дати кои законопроекти кога трябва да бъдат внесени в Народното събрание. Нататък няма какво да се занимаваме повече. Нашият мандат няма да продължи безкрайно.

В тази връзка ми се струва, че освен измененията в Конституцията, за които говори проф. Спасов, би трябвало да се даде предимство на законопроекта за избирателен закон, на законопроекта за печата, на законопроекта за Народната милиция, на законопроекта за земята. Направих предложение във вчерашното си изказване за закон за политическите партии, не зная какво е мнението по този въпрос, но смятам, че е важен.

Председател Станко Тодоров: Има думата акад. Мако Даков.

Мако Даков: Другарки и другари народни представители! Министър-председателят направи предложение, че на

следващата сесия ще докладва програма и тя трябва да се отрази в този план. Аз очаквах, че ще се уточни какво точно ще се докладва. Програмата, която е на всенародно обсъждане, е до 2000-та година. Моля да се преценира точно предложението на министър-председателя. Аз ви казах, че това, което се обсъжда, е предпланов документ.

Предлагам да се помисли за най-неотложните мерки в областта на опазване на природната среда за най-тревожните райони — там, където има екологично бедствие, и то за близките години, а не да ни се казва след 2000-та година какво ще правим.

Председател Станко Тодоров: Има много желаещи да се изкажат, но предлагам да се договорим така. Очевидно сега не сме в състояние да уточним всички тези предложения. Моля да се възложи на ръководството на Народното събрание заедно с Държавния съвет да разгледа най-внимателно всички предложения, които бяха направени тук за допълване или съкращаване предложения план за законодателната дейност и да го утвърди. Иначе можем безкрайно да продължаваме дискусията. Мисля, че се направиха достатъчно предложения до месец май. Повече едва ли можем да свършим. Дори и тези не можем да изпълним. Моля да се гласува такова доверие на ръководството на Народното събрание и Държавния съвет — да се конкретизира тази програма в духа на направените предложения на сесията.

Много другари още желаят да вземат думата, но аз искам да ви помоля да приключим сега по много съображения. Затова бих помолил др. Севарски и Караманев да се изкажат на следващата сесия. Ще им дадем първи думата. Подробно и колкото желаят. Сега имаме работа, която трябва да приключим.

Асен Севарски: Настоявам сега да се изкажа. На следващата сесия я магарето, я каруцата.

Председател Станко Тодоров: Има думата Асен Севарски.

Асен Севарски: Другари, аз съм за социализма. От 1947 г. съм член на партията, но още не сме видели модела. Видяхме много и сега най-новия, демократичния модел и съм за този социализъм.

Когато се работи Конституцията, трябва да се има предвид гербът на нашата държава. На този герб има две дати — 681 и 1944 година. Нима 3 март 1878 г. е по-малка дата от 1944 г.? Трябва да има само една дата, именно 681 г. — учредяването на държавата.

Добре стана, че нашата партия се отказва от алинеи 2

и 3 на чл. 1 за ръководната си роля. Нашата партия може да бъде естествен лидер на обществото, ако проведе такава политика, каквато обещава.

Второ, да се предложи от Народното събрание на Националния съвет на Отечествения фронт да се разпусне Отечественият фронт като организация. Тя е изиграла ролята си при обединяването на различни движения и сили против фашизма и капитализма и няколко години след 9 септември. Знаете как се събира членски внос от отделните членове за управленския апарат.

Трето, ако ще има казионни профсъюзи, както беше досега, трябва да има и независими, където да се членува доброволно, по интереси, а не да се събира по ведомост членският внос и тези профсъюзи да защитават професионалните, независимите интереси и социалните интереси на своите членове. Аз съм се отказал от профсъюзите през 1958 г. Сега се прави някакъв завои, дано да излезе успешен.

Четвърто, контролните органи, Централната контролно-ревизионна комисия на Централния комитет и Комитетът за държавен и народен контрол — защо народен? Да се махнат тези прилагателни, толкова амбалаж от думи има. Ако държавата е народна и се казва Народна република България, няма нужда да се пише отдолу, че е народна. Все едно е някой да нарисува тиква и отдолу да пише, че това е тиква. Тези органи не си гледат работата. За закононарушения съм ходил до всички инстанции — от общината „Младост“ до градския комитет за държавен и народен контрол, до др. Георги Георгиев в Комитета за държавен контрол и навсякъде съм се срещал с бездушие и безотговорно отношение. Същото се отнася и за д-р Калайджиев от Държавния съвет, който отговаря за правата на гражданите. Отнасяше се за едни търговски работници, които имаха закононарушения. Така беше и в Държавната инспекция по труда, и в профсъюзите в комисията по трудовите спорове.

Имам писма от Комитета за държавен и народен контрол, както и с подписа на Кирил Несторов от Централната контролно-ревизионна комисия. Ходил съм при др. Петър Петров за закононарушения в Разградска област и той каза ще видим и го видяхме — и той, и аз.

Пето, всички хора в апарата на Централния комитет на Българската комунистическа партия, и в областните и в общинските комитети или в кметствата, както и в Министерския и Държавния съвет, които по един или друг начин са компрометирани и опетнени по времето на големия човек, които са саботирали партийната и държавната политика, трябва незабавно да си отидат от партийния и държавния апарат на всички равнища. Само тогава ще се възвърне до-

вернието към партията и правителството във връзка с преустройството и обновлението на социалистическия строй, защото и сега кметовете и председателите на общините, на бригадите се назначават отгоре. Няма изборност. Все още председателят например на кооперативното земеделско стопанство не се избира, защото там може да попадне неудобен за по-горното ръководство човек. Това исках да кажа.

Председател Станко Тодоров: Предлагам да прекратим разискванията, тъй като не можем да уточним в момента предложенята. Ръководствата на Народното събрание и на Държавния съвет ще обсъдят всички предложения, за да се конкретизира съобразно тях бъдещата дейност на Народното събрание.

Моля народните представители, които са съгласни с проектоплана за работата на Народното събрание през 1990 г. така, както ви е раздаден, да гласуват.

Има ли против? — Няма.

Въздържали се? — Няма. Приема се.

(Приложение № 6)

Другарки и другари народни представители! В навечерието и по време на дванадесетата сесия на Народното събрание постъпиха редица декларации и предложения от обществени организации, независими сдружения и отделни граждани. Вносителите на тези документи са независимите студентски дружества, Екогласност, Комитетът за защита на религиозните права, свободата на съвестта и духовните ценности, Съюзът на демократичните сили, Инициативен комитет за подкрепа на преустройството към Българския земеделски народен съюз и др. Във връзка с това предлагам дванадесетата сесия на Народното събрание на Народна република България да приеме следното

РЕШЕНИЕ

Възлага на съответните постоянни комисии на Народното събрание да разгледат по същество получените документи и да информират на следващата ни сесия.

Който е съгласен с това предложение, моля да гласува.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Решението се приема.

Има думата председателят на Държавния съвет Петър Младенов.

Петър Младенов: Само едно предложение, другарки и другари. Предлагам да се реши сега тук, на сегашната се-

сия, в дневния ред на следващата сесия на Народното събрание да бъде включен за обсъждане и решаване въпросът за предоставяне на академична автономия на висшите учебни заведения в България. Мотивите ги чухме вчера.

Председател Станко Тодоров: Аз предлагам да приемем предложението на председателя на Държавния съвет.

Който е съгласен, моля да гласува.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Уважаеми другари народни представители, с това е изчерпан дневният ред на сесията. Искам да кажа няколко думи при закриването на сесията.

Уважаеми народни представители! Завърши една немислима за времената на авторитарната власт сесия на българския парламент. Тя протече под неотразимото въздействие на действителните обновителни процеси, започнали след 10 ноември, и на решенията на Декемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия.

Решителният курс към демократизация и взривно нарастващата активност на българските граждани ни подтиква да преодоляваме старите си представи и навици от застойните времена. И да заработим така, както изисква от нас Конституцията, както налагат народните интереси. Да кажем, че сме извървели вече целия път, ще бъде невярно и неетично. За всеки от нас, влязъл преди повече от три години в парламента, сега дните и нощите са време за размисъл, за лична и обществена преоценка. И за търсене на отговор на съдбовния за страната въпрос: „Какво да се прави?“

Проява на всевластието на Народното събрание беше, че обсъдихме отговорно нормативните укази, издадени между десетата и дванадесетата сесии на парламента. Някои от указите на Държавния съвет, натрапени на правната система от бившото ръководство, бяха отхвърлени. Парламентът е единственият днес законодателен орган и най-после той поема напълно тази си конституционна роля.

Важни и в духа на обновлението са персоналните промени в Народното събрание, Държавния съвет и Министерския съвет. Загубиха депутатските си места хора, които носят най-голяма отговорност за кризата в нашето общество. Начело на постоянните комисии застанаха знаещи и убедени привърженици на обновителния процес. Създаде се нова постоянна Комисия за парламентарен контрол по въпросите на отбраната и вътрешните работи.

В Държавния съвет и в неговото ръководство се направи промени, налагащи се от живота. Продължи обновлението в състава на Министерския съвет. Избрахме нов гла-

вен прокурор. Смяната на личностите е и част, и условие за промяна на курса, на линията на поведение на управляващите.

Несъмнено политическо значение има избирането на парламентарна комисия, която ще разгледа и реши някои неотложни въпроси, свързани с деформации и нарушения на законността в държавния, обществен и стопанския живот. Всеобщото справедливо искане на обществеността намери израз и в този факт.

Действителната демократизация на общественно-политическия живот повелително изисква бързо да се обнови законодателството. Народното събрание единодушно одобри вношените от парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз предложения за отменяне на ал. 2 и 3 от член 1 на Конституцията и ги оцени като важна крачка по пътя на утвърждаването на политическия плурализъм и изграждането на демократична правова държава. В съответствие с алинея 2 на чл. 143 от Конституцията, която постановява минимален срок от един месец за обсъждане и законопроектът за нейното изменение, Народното събрание реши да приеме окончателно тези изменения на следващата си сесия, която ще се състои през м. януари 1990 г.

Практически израз на демократизацията и толерантността, към които се стреми нашето общество, са обстойно разглежданите законопроекти за събранията, митингите и манифестациите, за обществените сдружения на гражданите, за изменение в Наказателния кодекс и за амнистия. Това, че окончателното приемане на някои от тях беше отложено за следващата сесия, за да се обнародват за широко обсъждане, отразява стремежа най-точно и трайно да регулираме с правни актове демократичния процес, а не да го задържаме.

Като уважаващ народния суверенитет парламент, ние приехме декларация, в която изразихме по достоен начин нашето отношение към наелите се с неблагоприятната мисия да разединят и предизвикат дестабилизация в момент, когато цяла България тръгва по пътя на националното сплотяване в името на социалистическото обновление, на изграждането на справедлива, демократична правова държава в нашето общество. Открито заявихме, че ако антиконституционните действия продължат, техните организатори ще трябва да поемат пълната отговорност, която произтича от съществуващата Конституция и законите на страната.

С някои от актовете на сегашната сесия вече практически започнахме диалога с обществеността, включително и с различни граждански сдружения. Избрана е комисия, която ще проучи въпросите, свързани с изграждането на Хидро-

енергийния комплекс „Рила“ и Хидротехническият комплекс „Места“. Обсъдихме доклад на министъра на вътрешните работи по някои въпроси, свързани с жалби на граждани за нарушаване на техни права. Народното събрание констатира, че са допуснати незаконни действия, осъди ги и възложи на министъра на вътрешните работи да установи виновниците за тяхното извършване и да потърси отговорност от тях.

Другарки и другари, с последните две сесии поставихме начало, което ни извежда от стагнация и безсилие. Народът, който расте политически с дни и часове, ни подкрепя в усилията да изведем страната от задънената улица, в която в последните години я вкараха бившият управник и неговите верни сподвижници. Но много са още у хората съмненията и резервите. И това е естествено. Ние можем да ги разсеем само по един единствен начин — ако застанем на мястото си като отговорни държавници и като даваме решаващ принос за обновлението на живота.

Предстои ни една напрегната и направо тежка година. И нашата загрижена мисъл е отправена преди всичко към онези български граждани, които се намират в по-неблагоприятно материално положение.

Върховно задължение на парламента е да създаде правни предпоставки за действително преустройство. В плана за законодателната и контролирания дейност на Народното събрание са вписани засега само най-необходимите законопроекти и контролни мерки. Но тяхната подготовка ще изисква политическа воля, огромни усилия и съзнание за отговорност пред времето.

Нашето дело ще бъде продължено от следващото, Десето Народно събрание, което ще бъде избрано по напълно демократичен път, по нов Избирателен закон.

Живеем в наистина съдбовни времена. Днешните и бъдещите поколения няма да ни простят пасивност и консерватизъм. Нека, очиствайки се душевно от наслоя на култовщината, водени от граждански чувства и отговорности, направим това, което ни е отредено като народни представители в Девето Народно събрание. Сега е крайно необходимо да се срещаме с избирателите, да ги запознаем с приетите от Народното събрание решения. И заедно с тях да обсъждаме възникващите въпроси и да съдействуваме, за да се решават. От трибуната на Народното събрание пожелавам на нашите избиратели и на вас, другари народни представители, една добра Нова година.

Закривам дванадесетата сесия! *(Ръкопляскания)*

(Закрита в 13 ч. и 20 м.)

Председател: Ст. Тодоров